

Π. ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τό χωριό μας Ἡ Καστανιά

Ἄη-Γιάννης

Π. ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τό χωριό μας ή Καστανιά

2017

Μικρό μου κι' όμορφο χωριό
δέξου τήν προσευχή μου!
Στή ζέστα τής αγκάλης σου
μεγάλωσε ή ψυχή μου.
Έσύ τήν καλομοίρανες
καί ριζικό της έχει
κάτι απ' τών δένδρων τήν κορφή
κι' απ' τό νερό πού τρέχει!

Π. ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τό χωριό μας ή Καστανιά

Τίτλος: Τό χωριό μας ή Καστανιά
Συγγραφή: π. Ιωάννης Κ. Αντωνόπουλος
Copyright: © Fr. John K. Antonopoulos
All rights reserved

Εκτύπωση: Delta Printing, Inc.

Δώστε στο χωριό αυτό πού δικαιούται καί αυτό πού τοῦ ἀνήκει.

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Ἡ Κοινότητα Ἀγίου Δημητρίου Ἀστορίας
ἐν τῷ σταδίῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ, 2007

Ἀπόσταγμα ἀγάπης, 2016

Προσφορά
π. Ἰωάννη Κ. Ἀντωνόπουλου
στόν Σύλλογο Καστανιωτῶν
«Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό παρόν αποτελεί μία καλαίσθητη και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα έκδοση που περιγράφει τό όρεινό χωριό Καστανιά Ναυπακτίας μέ όλες τίς όμορφιές του καί τόν ώραίο κόσμο που τό περιβάλλει.

Η Καστανιά είναι χτισμένη άμφιθεατρικά στή δυτική απόκρημνη πλευρά του όρους Άρδίνης καί σέ υψόμετρο 800 μέτρων, ανάμεσα σέ βαθύσκιωτες ρεματιές από πλατάνια, έλατα καί βελανιδιές που καταμαρτυρεί στόν επισκέπτη τήν αύστηρή όμορφιά μιās άγριας φύσης.

Η Καστανιά βρίσκεται σέ απόσταση 60 χιλιομέτρων από τήν πόλη τής Ναυπάκτου καί 3 χιλ. από τήν Εύηνο-λίμνη, τή λίμνη που δημιουργήθηκε μέ τό φράγμα του Εύήνου, ενώ διοικητικά ανήκει στό Δήμο Ναυπακτίας.

Τό κέντρο του χωριού, μέ τίς λιθόκτιστες δομές του, τήν λιθόστρωτη πλατεία του, τά αιώνόβια πλατάνια του, τά άφθονα τρεχούμενα νερά του καί τό άριστα διαμορφωμένο στόν ίδιο χώρο κατάστημά του, προδιαθέτει τόν επισκέπτη γιά ευχάριστη καί γαλήνια διαμονή. Η παλαιά πέτρινη εκκλησία του Άη-Γιάννη, τό πέτρινο παραδοσιακό κτίσμα του σχολείου καί τό έξωκκλήσι του Άη-Λιά, κοσμούν τόν ευρύτερο καταπράσινο χώρο.

Ο έξωραϊσμός καί ή ανακαίνιση τής Καστανιάς είναι αποτέλεσμα άδελφικής αγάπης των μελών του Συλλόγου Καστανιωτών, καί ιδιαίτερα, όρισμένων προνομιούχων έκλεκτών που τό αγάπησαν πολύ καί διέθεσαν όλες τίς δυνάμεις τους, χρόνο, κόπο καί χρήμα γιά νά τό δοϋνε όμορφο καί περιποιημένο.

Ο ιατρός κ. Χρήστος Άγγελάκης, ό δικηγόρος κ. Άθανάσιος Λέλλος, καί ή κα. Βασιλική Λόη είναι οι πρωτεργάτες καί ή κινητήρια δύναμη που συνετέλεσε

στήν επιτυχία του έργου αυτού. Είναι άνθρωποι που δέν άπαιτούν αναγνώριση αλλά τήν δικαιούνται μέ όλη τήν αγάπη καί τόν σεβασμό μας. Συγχαρητήρια!

Ευχόμαστε στό πέρασμα του χρόνου νά φανούν άντάξιοι οι χωριανοί μας νά υποδεχθούν ένα καλύτερο αύριο μέ τίς νέες καί καλές οικογένειές τους καθώς έχουν τίς δυνατότητες που άπαιτούνται γιά νά απολαύσουν έναν τόπο ήρεμο καί όμορφο, γεμάτο ανθρώπους μέ μεγάλη χαρά ζωής.

Στή σύντομη αυτή αναδρομή τής Ιστορίας του χωριού, οι συγχωριανοί μας θά βροϋν σταχυολογημένα όλα εκείνα τά άπαραίτητα βασικά στοιχεία που θά τους φέρουν σέ έπαφή καί γνωριμία μέ τό χωριό καί τόν γύρω τόπο του.

Ο γράφων, Αιδ. π. Ιωάννης Κ. Άντωνόπουλος, μέ τόν συνεργάτη μου κ. Σπύρο Άντωνόπουλο καταγράψαμε τό μικρό αυτό ιστορικό του χωριού Καστανιά Ναυπακτίας καί παρακαλούμε τήν επιείκεια όλων σέ περίπτωση παραλείψεως όνοματεπωνύμων, προσώπων ή/καί τοπωνυμιών. Τιμούμε καί αγαπούμε τό παρόν καί τήν εξέλιξη του μέλλοντος, αλλά δέν σβήνουμε τό παρελθόν.

Αυτό είναι καί τό μήνυμά μας.

π. Ιωάννης Άντωνόπουλος

Τό χωριό μας, Καστανιά Ναυπακτίας

Ο οὐρανός του χωριού είναι ο ίδιος με όλους τούς οὐρανούς της γῆς. Εκείνο όμως που ξεχωρίζει τούτο τό μικρό χωριό είναι ο κόσμος και ο περιβάλλον χώρος του. Λέγεται από πολλούς ότι ή γῆ που γεννιέσαι, ή γῆ που άκούει τό πρώτο κλάμα σου, ή γῆ που βρέχεται με τό πρώτο σου δάκρυ, είναι γλυκύτερη από κάθε άλλη γῆ. Ίσως, βέβαια, νά μήν ἔχη νά σοῦ προσφέρη αὐτά που θέλεις και αναζητεῖς. Σοῦ δίνει ὅμως τόν ἀέρα της και τό νεράκι της. Σέ ἀγκαλιάζει με τίς ἀνοιξες και τά καλοκαίρια. Σέ ἀνταμώνει με πρόσωπα πολύ ἀγαπητά. Με ἀνθρώπους που μοιράστηκες χαρές και λύπες, τραγούδια και κλάματα μαζί... Σοῦ χάρισε τήν εὐλογία νά μεγαλώσης με ὥραιες μνῆμες της παιδικῆς, ἀμέριμνης ζωῆς.

Και ἐγώ παιδί της γῆς αὐτῆς εἶμαι και ἤθελε ή καρδιά μου νά γραφῇ μιά σύντομη ἱστορική ἀναδρομή, πηγαίνοντας ὅσο πίσω μπορούσε νά φθάση. Μέσα σέ αὐτή τήν ἱστορία ἔτρεξε και τρέχει ἀκόμα και τό δικό μου διάβα καθώς και τόσων ἄλλων συγχωριανῶν μου. Δέν πρόκειται γιά μιά σπουδαία ἱστορική ἀναδρομή γιά ἄλλους, ἀλλά γιά μᾶς, που καταγόμαστε από ἐκεῖ και γιά τή ζωή αὐτή καθ' ἑαυτή που κυλάει τόσα χρόνια χωρίς καμιά λέξη, καμιά ἀναφορά. Ἡ ἀναφορά προσώπων, οἰκογενειῶν και καταστάσεων καθώς και τοπωνυμιῶν του χωριού, εἶναι ἀντιληπτό, πώς θά δώση ζωή και

άρκετή ανανεωτική δύναμη στην εθνική μας παράδοση που κρατούμε ασυναίσθητα σαν κάτι τό μακρινό και αναχρονιστικό.

Θέλω νά ασχοληθῶ περισσότερο μέ τό ρομαντικό κομμάτι τῆς ζωῆς τῶν συγχωριανῶν μου. Τοῦτο θά ὠφελήσῃ ἀρκετά τή νέα μας γενιά. Ἡ εὐλαβῆς καί συμπαθητική αὐτή ἱστορία πού διαδραματίζεται στά δύσκολα χρόνια τῶν πολέμων, τῆς φτώχειας καί τῶν πολλῶν στερήσεων θά διεκδικήσῃ τή θέση της στό παρόν. Πείσματα ὑπῆρχαν καί ὑπάρχουν, ἀλλά οἱ ἐποχές δέν ἀνέχονται αὐτή τήν συμπεριφορά. Χρειάζεται συνεργασία καί πρόοδος.

Τά τελευταῖα χρόνια οἱ σκέψεις καί τά σχέδια ὀρισμένων συγχωριανῶν συνηγόρησαν νά γίνῃ κάποια ἀναγέννηση καί ἀνακαίνιση τοῦ χωριοῦ. Καί γιά τή σπουδαία αὐτή δουλειά, ἀπαιτεῖτο πολύς κόπος, δαπάνη χρόνου καί χρήματος. Τούς ἀνήκει τό εὖγε καί δικαιοῦνται τῆς προσοχῆς καί τοῦ σεβασμοῦ ὅλων.

Τό χωριό Καστανιά

Εἶναι ἀρκετά γνωστό σέ πολλούς ὅτι τό χωριό ἦταν μιά μικρή συνοικία στήν περιφέρεια Πέρπιανη Χώμορης. Δέν γνωρίζουμε ἔάν ὑπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεῖα ἀλλά μέ πολύ σεβασμό θά δεχτοῦμε τίς πληροφορίες πού μᾶς δίνει ὁ λογιότατος Ἀντ. Δρόσος στό θαυμάσιο πόνημά του «Οἱ ἀντίλαλοι ἀπό τή Χώμορη».

Ἡ περιοχή τῆς Πέρπιανης, δυτικά τοῦ χωριοῦ Χώμορη, εἶναι καί ἦταν καλλιεργήσιμη καί καλός βοσκότοπος. Ἐπομένως, ἦταν δυνατόν νά θρέψῃ ἀρκετούς κατοίκους. Εἶχε ἀρκετό νερό νά ποτίζονται τά κηπουρικά, γεγονός ἀπαραίτητο γιά μιά κοινότητα ἀνθρώπων καί τά ζῶα τους. Θυμᾶμαι πολύ καλά τοῦτο τόν τόπο μέ τήν πολλή σοδεῖά σιταριοῦ καί καλαμποκιοῦ. Ὑπάρχει καί μιά ἄλλη τοποθεσία τῆς ὁποίας τό τοπωνύμιο συνεχίζει νά εἶναι «Μαβρόι». Πρόκειται γιά ἐξίσου παραγωγικοῦ κομματιοῦ γῆς, κυρίως γιά τήν παραγωγή κηπουρικῶν. Ἀμέσως μετά ὑπάρχει τό Διάσελο ὅπου εἶναι καί τά σύνορα Χώμορης καί Καστανιάς. Ἐκεῖ εὐρίσκετο καί τό ξακουστό Χάνι Γιακώβου. Τά θεμέλιά του καί οἱ τοῖχοι του ὑπῆρχαν μέχρι πρότινος, ὅποτε καί τά ἰσοπέδωσε μπουλντόζα γιά νά διέλθῃ ὁ δημόσιος αὐτοκινητόδρομος. Τό πλήρες ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτη τοῦ Χανιοῦ ἦταν Χρύσανθος Γιακώβου.

Ὁ συνοικισμός αὐτός λοιπόν, τῶν Καστανιωτῶν, ἐγκατέλειψε

τήν περιοχή αὐτή βιαίως καί κατ' ἀνάγκην. Ἐγκληματίες καί ληστές πληρωμένοι ἐσκότωσαν τούς ἄνδρες καί ἀνάγκασαν τίς ὀρφανές οἰκογένειες νά μετοικήσουν καί νά ἐγκατασταθοῦν στήν τωρινή θέση τοῦ χωριοῦ, ἀφοῦ τούς ὑποχρέωσαν νά παραιτηθοῦν ἀπό κάθε ἀπαίτηση κτηματική ἢ ἄλλη.

Σημεῖα καί τοπωνυμίες βεβαιώνουν τήν πρότερη ἰδιοκτησία τῶν Καστανιωτῶν. Ἀπό τό Χάνι τοῦ Γιάκωβου -Διάσελο- ἀρχίζει μιά κορφοσειρά μέχρι τούς πρόποδες τοῦ βουνοῦ Ἀρδίνη. Σέ αὐτή τήν κορφοσειρά ὑπῆρχαν χωράφια ὅπου ἐκαλλιεργεῖτο ἡ βρίζα καί ἀκόμη φέρουν ὀνόματα Καστανιωτῶν ὅπως «Κουβάρα», «Στάϊκου», «Πλακοῦλες» καί ἄλλα.

Ὁ γράφων θυμᾶμαι τόν θεῖο μου Γιάννη Ἀντωνόπουλο (Λιόλιο) νά κτίζῃ πεζοῦλες γιά νά κρατιέται τό χῶμα καί νά σπέρνῃ βρίζα. Καί εἶχε προκοπή. Ἐκεῖ κοντά βρίσκονται τά ἐρείπια τοῦ ἐξωκλησιοῦ τοῦ Ἀη-Σώστη.

Στό διάβα τοῦ χρόνου συμβαίνουν πολυποίκιλα γεγονότα καί μεγάλες ἀλλαγές πού ὁ καθένας μας θά ἤθελε νά γνωρίζῃ. Νά τά γνωρίζῃ ὄχι ἀπό περιέργεια ἀλλά ἀπό ἀληθινή λαχτάρα νά μπορῇ νά γνωρίσῃ τή ζωή τῶν προγόνων του καί τόν τόπο ὅπου ἔζησαν.

Ἀλλαγές ἐγιναν καί γίνονται. Ὅχι μόνο στή φυσιογνωμία τοῦ τόπου ἀλλά καί στήν κοινωνική συγκρότηση. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ τόπου εἶναι ἐπόμενο νά ἀλλάξῃ. Ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι ἐγκατέ-

λειψαν τόν τόπο καί τήν φροντίδα του, τί ἄλλο θά φυτρώση παρά ἄγρια φυτά, ἔλατα, πουρνάρια, κέδρα καί ρίγανη; Δέν ἔπαυσε ὁμοῦς ὁ τόπος νά ἔχη μία ἄλλη χάρη, ἐξίσου φυσική καί πολύ ὁμορφη.

Ἀρκετά χρόνια πίσω δέν ὑπῆρχε τόπος ἀκαλλιέργητος. Ἀπό τοὺς κήπους τοῦ χωριοῦ μέχρι ψηλά στά Διάσελα, σιτάρια καί καλαμπόκια καί ἡ ἀνάλογη συγκομιδή. Αὐτά γιά τή ζήση τῆς χρονιάς. Οἱ ἄνθρωποι, ἐξ ἄλλου, ἦταν συντηρητικοί, χωρίς μεγάλες ἀπαιτήσεις.

Στήν καλλιέργεια τῶν χωραφιῶν αὐτῶν ἀντάμωναν οἱ οἰκογένειες, νά συνδράμη ἡ μία τήν ἄλλη στό ἀλώνισμα, στό ξεφλούδισμα τοῦ καλαμποκιοῦ κλπ., καί αὐτό ἦταν δείγμα φιλίας καί ἀνθρωπιάς καί διασκέδαση μαζί.

Ὑπῆρχε κάποια ἀνθρώπινη συνεργασία νά γίνουν τὰ ἀδύνατα δυνατά μέσα στίς μεγάλες δυσκολίες φτώχειας καί στερήσεως. Ἐκεῖνοι πού θά μᾶς λέγανε πολλά γιά τή ζωή τους καί τίς δυσκολες καταστάσεις ἀναπαύονται στό κοιμητήρι, δίπλα στήν Ἐκκλησιά τ' Ἀη-Γιάννη. Μαζί τους κρύβονται καί οἱ ἱστορίες, τὰ γεγονότα καί οἱ καημοὶ που θά συγκινοῦσαν τίς καρδιές μας, ἐάν δέν τίς εἶχε σκληρύνει ὁ ξένος τόπος μέ τίς ξένες ἀντιλήψεις καί τήν ξένη ζωή.

Ἀληθινά, θά ἦταν πολύ ὠφέλιμο νά ψάξη ἡ νέα μας γενιά τήν ἱστορία τῶν προγόνων της. Ἐκεῖ θά ἔβλεπε τήν ἀντοχή καί ὑπομονή τῶν ἀνθρώπων της. Θά ἔβλεπε σ' αὐτούς τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου πού φαίνεται μόνο στοὺς κόπους καί μόχθους, στίς δυσκολες καταστάσεις πολέμων καί ἀνέχειας.

Αὐτοὶ λοιπόν, οἱ προπάτορές μας, ἦσαν κάποιοι καί προσέφεραν πολλά, ἀπό αὐτοὺς προερχόμαστε καί αὐτοὺς εὐχαριστοῦμε. Βλέπετε πόσο σπουδαῖο εἶναι τό κύτταρο τῆς μάνας Καστανιώτισσας!

Πρώτη Γενιά Μεταναστῶν 1900-1930

1. Ἀντωνόπουλος, Γεώργιος
2. Ἀντωνόπουλος, Ἰωάννης
3. Ἀντωνόπουλος, Κωνσταντῖνος
4. Ἀντωνόπουλος, Νικόλαος
5. Βασιλόπουλος, Σπύρος
6. Βέλλιος, Νικόλαος
7. Βέλλιος, Ντίνος
8. Λόη, Λαμπρινή

9. Λόης, Βασίλειος
10. Λόης, Ἰωάννης
11. Λόης, Κωνσταντῖνος
12. Λόης, Χαράλαμπος
13. Μανώλης, Σπύρος
14. Εὐκής, Βασίλειος
15. Εὐκής, Κωνσταντῖνος
16. Σκανιάς, Ἰωάννης (Σκανιόγιαννος)
17. Στάϊκος, Γεώργιος

Τοῦτο φαίνεται καί ἀπό τὰ τραγούδια καί μοιρολόγια πού ἀκούγαμε ἐμεῖς οἱ παλαιοί. Τὰ τραγούδια καί μοιρολόγια κρύβανε μέσα τους πόθους καί καημούς. Αὐτά μίλαγαν δυνατά γιά τή συντροφιά τῆς Μάνας καί τοῦ Πατέρα. Γιά τή σκιά τοῦ παππούλη καί τῆς γιαγιάς, ἀκόμη, γιά τή ξενιτιά τοῦ ἀδελφοῦ. Γιά ἐκείνους τίποτε ἄλλο ἱερότερο. Μιά τσαπιά καί μία φράση μέ καημό. Ἄντε... νά ἀνασάνη λιγάκι ἡ καρδιά καί νά ξεφορτωθῇ γιά λίγο τοὺς καημούς. Ὅλα αὐτά ἔρχονται στό νοῦ μου καί μέ ἀκολουθοῦν ἀπό τὰ μικρά μου χρόνια. Δέν θέλω νά τὰ ξεχάσω γιά νά μὴν στερηθῶ αὐτοὺς τοὺς θρύλους πού μοῦ ἔδωσε τό χωριό καί ἡ ζωὴ κοντά σ' αὐτό.

Καλὸ εἶναι νά κοιτάζουμε ἐμπρός ἀποζητώντας ἓνα ὁμορφο χωριό καί μία ὁμορφη ζωὴ μέσα σ' αὐτό. Ἐγώ, ὁ παλαιός καί ἄλλοι σάν κι ἐμένα, κοιτάζουμε καί πίσω γιατί ἡ ζωὴ καί τὰ περασμένα της χορταίνουν τό νοῦ καί τήν ψυχὴ μας καί μᾶς κάνουν ὑπερήφανους. Καί λέμε δυνατά: κάποιοι εἴμαστε καί κάποιοι εἴμαστε. Μέ αὐτό τό εἴμαστε, δηλώνουμε στρατευμένοι ὄχι σέ κάποια πολιτικὴ δύναμη καί ἀπειλή ἀλλὰ στό νά δώσουμε ζωὴ, φιλία, συγγένεια καί ἀγάπη στόν τόπο πού ζήσαμε, ἐκεῖ ὅπου ἔζησαν οἱ ἀλησμόνητοι προπάτορές μας. Καί νά αἰσθανόμαστε τὴ χαρὰ τοῦ στρατιώτη πού γυρίζοντας στό σπίτι του νικητὴς ἀπὸ σκληρὴ μάχη, κοιτάζει καί ξανα-κοιτάζει τὴν πόρτα καί τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ του, χαϊδεύει τὰ βασιλικά του καί τίς μαντζουράνες καί χαίρεται ἡ καρδιά του. Ἀρκετοὶ δέν βρίσκουμε τὴν πόρτα καί τὰ παράθυρα, οὔτε βασιλικά καί γλάστρες.

Ἐπισκέφτηκα τό χωριό κάποιο περασμένο καλοκαίρι νά ἀγνατέψω τὸν πέρα καί τὸν δῶθε μαχαλά. Νά δῶ τὰ Γιωργλαῖϊκα, ὅπου ἐκεῖ ζοῦσε ἡ θεία μου ἡ Σπυριδούλα καί σφίχτηκε ἡ καρδιά μου. Δέν

είδα πόρτες, ούτε παράθυρα, μά ούτε και καμιά πέτρα ὄρθια. Σκεπτόμουν για πολλή ὥρα καὶ εἶπα λέξεις πονεμένης προσευχῆς: «Καὶ σύ γλυκέ μου οὐρανέ, γιατί τόσο γρήγορα τὸν τρῦγο φέρνεις;» Ἔτσι νόμιζα πὼς ὅλα ἔρχονται καὶ φεύγουν πολὺ γρήγορα. Σταμάτησαν οἱ φωνές καὶ τὰ τραγούδια, σταμάτησαν καὶ οἱ γκρίνιες.

Ποῦ νὰ εἶναι ὁ Ἀντώνης, ποῦ εἶναι ἡ Κούλα, ἡ Φώτω, ὁ Κώστας καὶ ὁ Βασίλης; Τούτη ἡ ἐρώτηση παιδεύει πολλῶν συγχωριανῶν μου τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά. Ἄς καταλάβουμε μέσα ἀπ' αὐτές τίς ἀλλαγές ὅτι τὰ πάντα ἀλλάζουν, παρέρχονται, ἀκόμα καὶ αὐτὰ ποὺ νομίζαμε πὼς θὰ παρέμεναν γιὰ πάντα. Συγγένειες, φιλίες, γάμοι, βαπτίσεις καὶ πανηγύρια! Τί ἔγιναν ἐκεῖνα τὰ χωράφια, ἐκεῖνοι οἱ κῆποι, ὅλα δροσισμένα μὲ τὸν ἀλμυρὸ ἰδρώτα τοῦ προσώπου. Νοσταλγίες καὶ ἀναμνήσεις μᾶς φέρνει συχνά τὸ παρελθόν. Τὸ παρελθόν ποὺ ἀκολουθεῖ καὶ βοηθάει τὸ μέλλον. Ἐμπρὸς λοιπὸν γιὰ τὸ μέλλον. Ἀνακαίνιση τοῦ χωριοῦ. Ἀλλαγμένοι οἱ δρόμοι καὶ τὰ σοκάκια, διορθωμένα τὰ σπιτάκια, καινούργιο τὸ χοροστάσι μὲ τὰ δυὸ γηραιά μεγάλα πλατάνια. Μέσα σέ ὅλα αὐτὰ ποὺ περπάτησαν οἱ πρῶτοι μας, ἄς περπατήσουμε καὶ ἡμεῖς.

Τὸ χωριό καὶ ὁ τόπος του

Τὸ χωριὸ Καστανιά εἶναι ὁμορφο χωριό. Δέν μπορῶ νὰ πῶ ἀετοφωλιά, ἀλλὰ εἶναι ἀγκαλιά μιᾶς μάνας γῆς ποὺ κρύβει τὰ παιδιά της ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Ἡ Ἐκκλησιά τοῦ Ἀη-Γιάννη καὶ τὸ Ἐκκλησάκι τοῦ Ἀη-Λιά εἶναι μεγάλοι μάρτυρες ποὺ λένε: «Νά, ἐδῶ εἴμαστε. Σᾶς βλέπουμε. Ἐλᾶτε καὶ ἐσεῖς νὰ μᾶς δεῖτε». Σέ αὐτὴ τὴν ἀγκαλιά ἔζησαν πολλοί.

Ἀναπαύεται δυτικά στό ἓνα πόδι τοῦ βουνοῦ Ἀρδίνη. Συνορεύει μὲ τὸ χωριὸ Χώμορη, τὰ χωριά Ἅγιο Δημήτριο, Πλάτανο καὶ Περίστα, μὲ ἐνδιάμεσα τὸ βουνὸ Ξεροβοῦνι -ποὺ δέν τοῦ ταιριάζει τὸ ὄνομα διότι ἔχει πολλές πηγές νεροῦ.

Τὸ προσκεφάλι του εἶναι ὁ δενδρόλογγος ποὺ τὸ προφυλάσσει καὶ τὸ ὁμορφαίνει τὴν ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι καὶ περισσότερο τὸ φθινόπωρο μὲ τὰ πολλὰ φθινοπωρινὰ του χρώματα. Ἡ κορυφή του -ὁ Ζυγός- ἦταν κάποτε καλλιεργήσιμος τόπος. Ἐκεῖ οἱ δάσκαλοι τοῦ χωριοῦ μᾶς πηγαῖναν ἐκδρομές κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σχολικῆς πε-

ριόδου. Ἐνα ὄνειρο γιὰ μένα ἀνεξίτηλο, ποὺ ἐρμηνεύεται ὡς συγγένεια καὶ σύνδεση τῆς φύσης μὲ τὴν ἀνθρώπινη καρδιά.

Καθρέπτης τοῦ χωριοῦ εἶναι τὸ βουνό, τὸ Ξεροβοῦνι. Κάθε πρωὶ ὁ κάθε χωριανὸς ἤθελε, δέν ἤθελε, κοίταζε τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἀντανακλοῦσε στό χωριό, δέν ξέρω. Τὸ μόνο ποὺ ξέρω εἶναι πὼς

προμήνυε κάποια ἐλπίδα στό χωριό ἀλλὰ καὶ κάποια ἀνησυχία. Οἱ πλαγιές του γεμάτες ἀπὸ ἀνθρώπους καθὼς καὶ ἀπὸ πολλὰ κοπάδια πρόβατα καὶ γίδια. Γνωρίζω πὼς οἱ τυπωμένες λέξεις καὶ φράσεις δέν μποροῦν νὰ ἀποδώσουν πιστὰ τίς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματα ποὺ γεννιοῦνται, οὔτε νὰ περιγράψουν τὸ φυσικὸ κάλλος τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς γύρω περιοχῆς του. Πρέπει νὰ ἀφήνη κάποιος τὸ νοῦ του ἐλεύθερο, γεμάτο φαντασία καὶ ὑπολογισμούς. Ἔτσι πρέπει νὰ σκεπτόμεθα καὶ ἡμεῖς αὐτὸν τὸν τόπο ὅπου ἔζησαν οἱ γονεῖς καὶ παπποῦδες μας. Αὐτὰ τὰ σοκάκια, αὐτὰ τὰ μονοπάτια, αὐτές οἱ γειτονιές ἔσφυζαν ἀπὸ φωνές καὶ θόρυβο ζωῆς κάποτε. Σέ αὐτὰ τὰ σπίτια γνώρισαν χαρές καὶ λῦπες. Σέ αὐτὰ γλένταγαν τίς βαπτίσεις, τοὺς ἀρραβῶνες καὶ τοὺς γάμους. Σέ αὐτὰ τὰ καφεενδάκια πίνανε τὸ καφεδάκι καὶ τὸ κρασάκι τους. Ἐνα παρελθόν ποὺ εἶναι δύσκολο

νά κατανοηθῇ ἀπό πολλούς. Ἔχει ὅμως τὴν ἱστορία του. Τὸ παρελθόν ὄχι μόνο δέν προκαλεῖ ντροπή, παρά ἀντίθετα μιὰ δύναμη θαυμασμοῦ καὶ προτροπῆς νά ἐκτιμοῦμε σωστά τὴν ἀξία τοῦ ἔργου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Νά ἀντέχουμε στίς δυσκολίες τῆς ζωῆς καὶ νά τὰ βγάζουμε πέρα μέ αἰσιοδοξία.

Καστανιώτικες Οἰκογένειες 1950

1.	Ἀγγελάκης, Δημήτριος	9
2.	Ἀθανασόπουλος, Γεώργιος	11
3.	Ἀντωνόπουλος, Ἰωάννης (Λιολιόϊνος)	8
4.	Ἀντωνόπουλος, Δημήτριος (Λιολιομήτρος)	8
5.	Ἀντωνόπουλος, Κωνστ. (Λιολιοκῶτσος)	5
6.	Ἀντωνόπουλος, Κωνστ. (Λιολιοκῶτσος)	7
7.	Ἀντωνόπουλος, Κωνστ. (Ντάρλας)	5
8.	Ἀντωνόπουλος, Χρήστος	8
9.	Βασιλόπουλος, Ἰωάννης (Βασιλόϊνος)	6
10.	Βασιλόπουλος, Γρηγόριος, Μπαεκλίνα	7
11.	Βέλλιος, Γεώργιος (Ντῖνος)	8
12.	Βέλλιος, Κωνσταντῖνος (Τασά)	6
13.	Βέλλιου, Νίκαινα	3
14.	Ζαχαρόπουλος, Ζαχαρίας	6
15.	Καλλιμάνης, Εὐθύμιος	8
16.	Καλλιμάνης, Χαραλάμπος	5
17.	Κουβάρας, Ἰωάννης	9
18.	Λάμπος, Ἀθανάσιος (Κολιοθανάσης)	6
19.	Λάμπος, Ἀθανάσιος	6
20.	Λάμπος, Θεόδωρος	6
21.	Λάμπος, Κωνσταντῖνος	2
22.	Λαμποσπύρινα	1
23.	Λέλλος, Γεώργιος	9
24.	Λέλλος, Δημήτριος	5
25.	Λέλλος, Δημήτριος	7
26.	Λέλλος, Σπύρος, Ζωῖτσα	3
27.	Λόης, Ἰωάννης (Γιωργλόϊνος)	5
28.	Λόης, Ἰωάννης (Κολοτσόϊνος)	5
29.	Λόης, Ἰωάννης (Λιόνας)	4

30.	Λόης, Ἀριστείδης	6
31.	Λόης, Γεώργιος (Γεωργούλας)	9
32.	Λόης, Κωνσταντῖνος (Καρλάφτης)	7
33.	Λόης, Κωσταντᾶς (Κολοτσοκῶστας)	7
34.	Μανώλης, Ἀντώνιος, Σταύραινα	12
35.	Μανώλης, Γεώργιος	10
36.	Μανώλης, Σπύρος	4
37.	Μανώλης, Χρήστος	7
38.	Ντίκας, Δημήτριος	2
39.	Ξύκης, Κωνσταντῖνος	9
40.	Ξύκης, Χαραλάμπος	4
41.	Παπαδημητρίου	6
42.	Σβῶκος, Γεώργιος	6
43.	Σκανιάς, Ἰωάννης (Σκανιόγιαννος)	5
44.	Σκανιάς, Γεώργιος	4
45.	Σκανιάς, Ἰωάννης (Τσίτσας)	5
46.	Σκανιάς, Κωνστ. (Λάζαρος)	4
47.	Σκανιάς, Νικόλαος, Χαραλαμπίνα	6
48.	Στάϊκος, Ἰωάννης (Σφοῦνας)	4
49.	Στάϊκος, Θεόδωρος	6
50.	Στάϊκος, Φώτιος	6
51.	Στᾶκος, Γεώργιος	5
52.	Ταράτσας, Γεώργιος	8
53.	Τσιντζέλης, Ἀλέξης	7
54.	Τσιντζέλης, Λεωνίδας	5
55.	Χαραλαμπόπουλος, Δημήτριος	4

Τὰ Διάσελα, τό ἀγνάντεμα τοῦ χωριοῦ! Τί μπορεῖ νά δῇ κανεῖς αὐτές τίς τελευταῖες 10ετίες. Ὁ τόπος παντοῦ ἔχει δασωθῇ ἀπό ἔλατα, κέδρα καὶ πουρνάρια. Δέν ὑπάρχουν πλέον μονοπάτια πού νά ἐνώνουν τόν ἕναν τόπο μέ τόν ἄλλον. Γιά πολλά χρόνια οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ κατηφορίζανε ἀπό ἓνα μοναδικό κακοτράχαλο δρομάκι περίπου 3 χιλ. γιά νά φτάσουν στό χωριό. Ἐβλεπε κανεῖς μικρές καὶ μεγάλες παρέες-ὁμάδες νά κατηφορίζουν. Ἐβλεπε γυναῖκες φορτωμένες μέ καραμελωτά σακκούλια καὶ χρωματιστά κεφαλομάντηλα. Ποιός μπορεῖ νά φανταστῇ τί παίδευε τό νοῦ τους καὶ τί καημό εἶχε ἡ καρδιά τους, ἐκτός ἀπὸ τὴν μεγάλη κούραση καὶ ταλαιπωρία.

Τίς τελευταίες 10ετίες οί χωριανοί μας απολαμβάνουν τόν ασφαλοστρωμένο αυτοκινητόδρομο πού φτάνει μέχρι τό κέντρο τοῦ χωριοῦ, δείγμα μεγάλης ἀλλαγῆς καί προόδου. Ὁ δρόμος διαβαίνει ἀπό τό Χάνι Λιόλιου, Χάνι Κολέττα καί Χάνι Ψιμάδα καί συνεχίζει μέχρι τό κέντρο τοῦ χωριοῦ, κάτι τό ὁποῖο ὀφείλεται στή φροντίδα καί ἐπιμονή τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς. Κατηφορίζοντας ἀπό τό Διάσελο περνᾶμε ἀνάμεσα ἀπό ἐγκαταλελειμμένα χωράφια. Σέ αὐτά τά χωράφια σπέρνανε σιτάρι καί καλαμπόκι. Σοδειά τῆς χρονιάς. Τοποθεσίες γεμάτες ἀπό ἀναμνήσεις καί τοπωνυμίες.

Αὐτές οἱ τοπωνυμίες μᾶς φέρνουν ἄρκετά χρόνια πίσω καί συνδέονται μέ ὀρισμένα γεγονότα καί ἀνθρώπους, λ.χ. «τοῦ Ξύκη τ' ἀλῶνι». Ἐκεῖ ὑπῆρξε χωράφι καρποφόρο πού ἔγινε ἀργότερα κτῆμα τοῦ Κώστα Ἀντωνόπουλου (Λιολιοκώτσου). Κατεβαίνοντας, βλέπουμε πρὸς δυσμᾶς τὴν τοποθεσία Βουρλαμόβρυση. Καί ἐκεῖ ἄρκετοὶ κτηματίες χωραφιῶν Κ. Ἀντωνόπουλος, Ν. Ἀντωνόπουλος, Ἱερεὺς καί πολλοὶ ἄλλοι συγχωριανοί. Δέν ὑπάρχουν πλέον καλλιεργήσιμες τοποθεσίες, οὔτε τίς διεκδικεῖ κανεῖς. Μπορεῖ μόνο νὰ χρησιμοποιηθοῦν σάν βοσκότοποι.

Σέ μικρὴ ἀπόσταση πρὸς τὰ κάτω εἶναι ἡ τοποθεσία Λυκοπάτι. Γιατί ὀνομάσθηκε «Λυκοπάτι», δέν γνωρίζω ἀλλὰ τό φαντάζομαι. Κτήματα πολλῶν συγχωριανῶν, μεγάλο κτῆμα τῆς οἰκογένειας Λοαίων (Γιωργλαίων). Ὁ Μπάρμπα-Γιάννης μέ τὴν θεία τὴν Σπυριδού-

λα καί τίς δύο θυγατέρες, Κούλα καί Φώτω μέ πολύ κόπο καί γκρίνια σπέρνανε αὐτό τό κτῆμα.

Θέλω νὰ συνεχίσω τὴν περιγραφή αὐτὴ ἀπὸ τό Διάσελο μέχρι νὰ φθάσω στό χωριό: δεξιά καί ἀνατολικά τοῦ δρόμου βλέπουμε τό Χάνι Λιόλιου. Ἡ ἱστορία του μεγάλη καί θαυμαστὴ ταυτόχρονα. Ἕνας τόπος γνωστός σέ ὅλη τὴν Ἐπαρχία Ναυπακτίας, Αἰτωλίας καί Εὐρυτανίας. Βρίσκεται ἐκεῖ πολλές δεκάδες χρόνια. Εἶναι κόμβος συναντήσεως ἀνθρώπων. Εἶναι διάβα ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ ὄρεινά χωριά Ναυπακτίας καί Εὐρυτανίας. Τοῦτος ὁ τόπος ἔχει ἀληθινὰ μιὰ ὑπέροχη καί θαυμαστὴ ἱστορία πού ὅταν τὴν διηγηθῇ κάποιος πού τὴν ξέρει, συγκινεῖ.

Ὁ Μπάρμπα-Ἀντώνης ἦταν ὁ πρῶτος Χανιάτης, κάτοχος καί κυρίαρχος τοῦ τόπου τούτου. Τό Χάνι ἦταν τό ἀποκοῦμι ἀποσταμένων ὁδοιπόρων. Εὗρισκαν ἐκεῖ φύλακες καί προστάτες. Δέν ἦταν μόνο τό τσιπουράκι καί τό κρασάκι, ἦταν καί ἡ σόμπα μέσα στὸν βαρὺ χειμῶνα καί τίς καταιγίδες τοῦ φθινοπώρου. Ἀπὸ τό Διάσελο βλέπανε τὸν γαλάζιο καπνὸ καί λέγανε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου: «φτάσαμε στό Χάνι νὰ πάρουμε μιὰ ἀνάσα». Ἀργότερα καί ὁ Μπάρμπα-Γιάννης καί ὁ Μπάρμπα-Κώστας, παιδιά τοῦ Μπάρμπα-Ἀντώνη, συνέ-

χισαν αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη βοήθεια καί φροντίδα. Καί συνεχίζεται μέχρι σήμερα ἀπὸ τὰ ἐγγόνια καί δισέγγονα. Θά ἐπανέλθω ἀργότερα μέ πολλά περισσότερα στοιχεῖα σχετικά μέ τό Χάνι Λιόλιου.

Κατεβαίνοντας αὐτὸν τό δρόμο, ἄλλοτε δρόμο ἀναστεναγμῶν καί ἄλλοτε χαρᾶς καί τραγουδιοῦ, φτάνουμε στά πεδινὰ τοῦ χωριοῦ, στά ισώματα. Κάποτε ἦταν χωράφια καί ἀμπέλια περιποιημένα μέ ἄρκετές καστανιές καί κερασιές. Ἡ ἀνοιξη, χαρά Θεοῦ, Μάϊος μήνας. Πολλές νοικοκυρές καί νοικοκυροπούλες μέ τό τραγοῦδι καί μοιρολόγι συντρώφευαν τὰ πουλιά τοῦ οὐρανοῦ καί πίσω ἴσως ἀπὸ κάθε τραγοῦδι κρυβό-

Ὁ πρῶτος κάτοχος καί ιδιοκτήτης τοῦ τόπου αὐτοῦ.

ταν κάποιος καημός και κάποιο παράπονο. Λίγο πιο πέρα αριστερά «Μανζαβήν» έτσι λέγεται ο τόπος με τις δύο μεγάλες αιωνόβιες καστανιές, υπάρχουν ακόμη σήμερα, είναι το κτήμα Λιολιαίων.

Εκεί κοντά είναι και το καλύβι του Χρήστου Αντωνόπουλου και δίπλα του Γιάννη Λόη (Γιωργλόινου). Την τοποθεσία αυτή την γνωρίζουμε ως «Πετράλωνα». Με ωραία γλυκά σταφύλια στις άκρες της πεζούλας, αρκετά παραγωγική περιφέρεια. Στην περιφέρεια αυτή, οι πηγές νερού είναι περιορισμένες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει μία πηγή νερού που ο Κωσταντάκης Βέλλιος χρησιμοποιούσε για πότισμα των χωραφιών του. Είχε ένα μικρό σπιτάκι -καλύβα- που μέσα σε αυτό έξυπηρείτο ή οικογένεια.

Δεξιά και κοντά στα κτήματα των Λιολιαίων είναι κτισμένο το Έκκλησάκι της Μεγαλόχαρης Παναγιάς. Τη Γιορτή της την γιορτάζουμε την 15η Αυγούστου κάθε χρόνο. Εύλαβουμε τον Σπυρίδωνα Λέλλο που τό φρόντισε με προσωπική του δαπάνη και πολύ εύχαριστούμε τον πατέρα Νικόλαο Αντωνόπουλο και άλλους που φρόντισαν την ανακαίνισή του. Εύτυχως που οι άρχοντες του χωριού τό φροντίζουν και τό περιποιούνται. Προφυλάσσεται και προστατεύεται από μεγάλα πουρνάρια. Στη Γιορτή της δέν πηγαίνουμε πλέον πεζή όπως παλαιότερα. Τό παρακλάδι του αυτοκινητόδρομου περνάει πολύ κοντά, και τούτο χάρις στον Δρ. Άγγελάκη, ο οποίος επέκτεινε τό δρόμο μέχρι τις πλαγιές του βουνού, μέχρι τον τόπο Κρανιές. Άκριβώς κοντά στο Έκκλησάκι είναι τό ρέμα. Περνώντας τό ρέμα

και άμέσως δεξιά βρίσκεται τό άμπέλι και μερικές γηραιές καστανιές των Καλλιμαναίων.

Λίγο ψηλότερα είναι βοσκότοποι με πουρνάρια και κέδρα που βοσκοῦσαν οι γίδες μερικῶν οικογενειῶν. Οι βοσκοποῦλες με την κελαηδιστή φωνή σκόρπαγαν κάποια συντροφιά στη μοναξιά μας. Ασφαλώς μέσα σε αυτά κρύβονταν οι κρυφοί πόθοι και καημοί. Ήταν δύο-τρεις από αυτές. Λίγα βήματα πιο κάτω και φτάνουμε στο Σταυρό.

Ο Σταυρός

Ένα σημείο ανάπαυσης. Ο άχώριστος φίλος ενός ταξιδιώτη είναι ή πίστη του στο Θεό, άς μήν φαίνεται και άς μήν όμολογῆται. Σ' αυτό τό σημείο του δρόμου μας, παίρνουμε μία ανάσα, μία έλπίδα, ένα ξαπόσταμα, ένα απόθεμα βάρους. Αυτό τό σημείο μας βοηθάει για τό υπόλοιπο ταξίδι. Άντε... και φτάσαμε στο σπίτι μας. Άς δροσιστούμε κιόλας με τό δροσερό νερό της βρύσης Καρκάκη που τρέχει δίπλα, στο ρεματάκι. Πώς πήρε τούτο τό όνομα δέν ξέρω. Πάντως έχει αρκετό νερό να ποτίζη τούς διψασμένους. Ή στέρνα (γούρνα) συγκεντρώνει τό νερό της και είναι αρκετό να ποτίζονται τά άμπέλια και τά κηπουρικά των συγχωριανῶν μας. Από τό σημείο αυτό μπορούμε να άγναντέψουμε όχι μόνον τό Ξεροβούνι και τά πλάϊ του αλλά και τά κρεμαστά βράχια με τις σκοτεινές ρεματιές. Χαρά Θεοῦ. Σε δύο στροφές αντικρίζουμε την Έκκλησιά μας, τ' Άη-Γιάννη.

Άμέτρητες φορές περνούσα μαζί με τις άδελφές μου πηγαίνοντας στο σχολείο. Θα πῶ και γι' αυτό, όταν έλθῃ ή ώρα.

Η Έκκλησιά του Άη-Γιάννη

Τί να θυμηθούμε και τί να πούμε γι' αυτή την περικαλλή Έκκλησιά του χωριού. Είναι τό αγαπημένο σπίτι του Θεοῦ, που σε αυτό βρίσκουμε παρηγοριά και στήριγμα. Από αυτό άντλούμε δύναμη και παρηγοριά να άντέξουμε και να τά βγάμουμε πέρα.

Ἐγώ, μικρό παιδί, εἶδα τή μητέρα μου Αἰκατερίνη μέ ἓνα μεγάλο κουβάρι νήματος στό χέρι νά ζώνη πολλές φορές γύρω τήν Ἐκκλησία του. Γιατί, καί γιά ποιό λόγο, δέν ξέρω. Μιά πράξη πού δέν τήν εἶδα ποτέ ξανά. Τήν Γιορτή του τήν γιορτάζουμε τήν 29η Αὐγούστου. Οἱ γιορτές καί ἐπέτειοι ἔρχονται, περνοῦν καί φεύγουν. Τούτη ἡ γιορτή μένει στήν καρδιά μας μέ τή μεγάλη εὐχή «καί τοῦ χρόνου». Αὐτός ὁ λόγος εἶναι φύτρα πού κρατιέται βαθιά στά σπλάχνα πολλῶν συγχωριανῶν μας. Σέ αὐτούς πού εἶναι κοντά μας καί σέ αὐτούς πού εἶναι μακριά μας. Εἶναι πάντοτε στό νοῦ τους. Τοῦτο βεβαιώνεται μέ τή συχνή συνδρομή τους. Εἶθε νά γνώριζα τά ὀνόματά τους, καί μέ καλή καρδιά εὐγνωμοσύνης νά τους λέγαμε τό «εὐχαριστῶ» πολλές φορές. Ἕνας ἀπό αὐτούς τούς μακρινοὺς εἶναι ὁ Ἰωάννης Εὐκής τοῦ Μπάρμπα-Κώστα υἱός. Ἡ ὀμορφὴ πλακόστρωση τοῦ προαυλίου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δικό του ἔργο, μαζί καί ἄλλα πολλά.

Τό Καμπαναριό

Ποιός δέν καμαρώνει τό Καμπαναριό πού εἶναι σάν θρόνος Βασιλικός καί προστάζει ὅλους. Ἐνῶ πρῶτα οἱ χαρμόσυνες καμπάνες κρέμονταν σέ μιά ὀριζόντια κολώνα δένδρινη, καί σέ δύο κάθετες, μεγάλη προσφορά τοῦ Βασίλη Εὐκής. Μεγάλο τό ἔργο τοῦ καμπαναριοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀη-Λιά.! Τό «εὐχαριστῶ» ἐκ μέρους ὅλων μας, ἀνήκει καί στόν Ἱερέα τοῦ χωριοῦ μας, π. Γεώργιο Λέλλο. Ὁ πατήρ Γεώργιος, μέ μεγάλη προσωπική ἐργασία φρόντισε γιά τήν

περιποίηση τοῦ Κοιμητηρίου, Νεκροταφεῖο, πού ἀναπαύονται οἱ παλαιοί μας.

Δέν φυτρώνουν ἐκεῖ πλέον τά βατόκλαρα καί τά ἀγριόχορτα. Τό δάπεδο τοῦ Ναοῦ εἶναι λιθόστρωτο μέ καλή εἰκονογράφηση. Ὁ Ναός ἔχει μεταξύ τῶν ἄλλων καί μιά Κολυμβήθρα ἀξιοσημείωτη στό χρονικό της τόσο ὅσο καί στήν ποιότητά της. Σέ αὐτήν, ἀσφαλῶς, πολλοί ἔχουμε βαπτιστεῖ.

Γιά νά γνωρίσουμε καλά τό χωριό μας καί τόν τόπο γύρω, χρειάζεται μελέτη καί θέληση. Ἡ περιφέρεια καί οἱ τοποθεσίες δέν εἶναι μόνον τά Διάσελα καί ὁ κατηφορικός δρομάκος μέ τίς γύρω τοποθεσίες. Πλαισιώνεται καί μέ τήν ὀμορφὴ πλευρά τοῦ βουνοῦ, καί ἔχει πλούσιο περιεχόμενο περιγραφῆς. Ἐκτός ἀπό τήν πανέμορφη φύση ὑπῆρχαν καί μεγάλες οἰκογένειες. Κατοικεῖτο ἀπό οἰκογένειες προκομένες, πού δούλευαν σκληρά καί κοπίαζαν καθημερινά.

Σέ αὐτή τή πλαγιά εἶναι μιά χοῦφτα χαμόσπιτα σπαρμένα μέσα σέ κήπους καί χωράφια. Παρόλα ταῦτα ἐπικοινωνοῦσαν μέ τό κέντρο τοῦ χωριοῦ. Δύο ἦταν καί εἶναι τά δρομάκια ἐπικοινωνίας. Τώρα φαίνονται ἀπομεινάρια μιᾶς περαμένης ταπεινῆς ἐποχῆς. Τά ἀγριόδενδρα, θάμνοι, πουρνάρια, καί ἀγκαθιές σκαρφαλώνουν στίς πλαγιές. Κατσίκες δέν ὑπάρχουν. Οἱ τσαῖπες καί τά τσαπιά θά εἶναι σέ μιά γωνιά ἀκουμπισμένα...

Θά ήταν ένα πολύ ωφέλιμο όδοιπορικό για οιονδήποτε ήθελε να τό πραγματοποιήση. Άς αρχίσουμε από τή θέση Κουτσουπιά καί νά φθάσουμε μέχρι τά ψηλά τοῦ βουνοῦ, Λαμπαϊϊκα. Οἱ τοποθεσί-ες αὐτές ἴσως νά φέρουν σέ πολλούς κάποιες ἀναμνήσεις, κάποιες ἀπορίες καί θαυμασμό. Ἐξ' ἄλλου τώρα τελευταία ὑπάρχει μιά μόδα γιά ἀσκήσεις καί γυμναστική. Θά ήταν ωφέλιμο ἂν μπορούσαν κάποιοι νά πραγματοποιήσουν τήν ἐκδομή αὐτή.

Κουτσουπιά

Εἶναι ἡ χαμηλότερη τοποθεσία καί ἡ πιό κοντινή στόν ποταμό Φείδαρη. Χειμωνιάτικη περιφέρεια. Τό χιόνι ὅταν πέφτη -ὄχι συχνά- τόν χειμῶνα δέν παραμένει περισσότερο ἀπό μιά δυό ἡμέρες. Τόπος καλλιεργήσιμος ἀπό οἰκογένειες μέ μεγάλη ἀπόδοση σοδειᾶς. Μία ἀπό τίς οἰκογένειες αὐτές ἦταν τοῦ Κώστα Ζύκη, ὁ ὁποῖος ταξίδεψε στήν Ἀμερική μέ τούς πρώτους συγχωριανούς. Μέ τόν γυρισμό του ἔκτισε ἐκεῖ σπίτι μέ ὅλους τούς ἀπαραίτητους χώρους. Ἄλλη οἰκογένεια ἦταν τοῦ Σπυροῦ. Ὁ Σπῦρος Μανώλης, καί αὐτός, μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τήν Ἀμερική, ἔκτισε εὐρύχωρο σπίτι μέ ἀρκετές ἀνέσεις. Κουζίνα, ἀποθήκη καί ἄλλους χώρους εὐκολίας. Τό ἰδιαίτερο καί ἀξιοσημείωτο γεγονός ἦταν ἡ τσίγκινη σκεπή τοῦ σπιτιοῦ καί μάλιστα σέ χρῶμα κόκκινο. Ὁ Μπάρμπα-Σπῦρος καί αὐτός δέν ἄντεξε στήν Ἀμερική πολύ καιρό. Στενόχωρο τό περιβάλλον, ἤθελε

νά ἀναπνέη τόν δικό του ἐλεύθερο ἀέρα. Μιά ἄλλη ἐπίσης οἰκογένεια ζοῦσε στή γειτονιά, αὐτή τοῦ Ἀντώνιου Μανώλη (Μαλαντώνη). Μεγάλη οἰκογένεια καί ἀπλή ὅσο γίνεται. Ἄλλη οἰκογένεια ἦταν τοῦ Νίκου Σκανιά (Σκανιονίκου). Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ προσωπική ζωή τῶν οἰκογενιῶν αὐτῶν, πού δέν εἶναι δυνατόν νά περιγράψω. Σέ κάποιο ὑψωματάκι βρίσκεται καί τό σπίτι τῆς Μανωλογιώργαινας. Ἡ τοποθεσία αὐτή (Μεγάλη λάκα) εἶναι καί αὐτή σημεῖο ἀναφορᾶς.

Ἀφήνουμε τήν περιφέρεια αὐτή καί ἀμέσως ἀνεβαίνουμε στήν ἐπάνω Κουτσουπιά.

Σέ αὐτόν τόν τόπο ζοῦσαν ἀρκετές οἰκογένειες μέ τά σπιτάκια τους καί μέ ὅλο τό νοικοκυριό τους. Τό σπίτι τῆς κας Κουβαροῦς, ἀδελφῆς τοῦ Μαλαντώνη. Εἶναι ἡ γειτονιά τῆς οἰκογένειας Σκαναίων. Οἰκογένεια Νικολάου Σκανιά. Τό σπίτι τοῦ γέρου Μπαλά τοῦ ὁποῖου ὁ ἕνας γιός εἶχε κάποιες περιπέτειες στό βουνό Ξεροβούνι. Μία ἀνεμοθύελλα χιονιοῦ τόν σκέπασε μέσα σέ κάποια βράχια καί ἐπέζησε. Ἐπίσης μιά ἄλλη οἰκογένεια Σκαναίων σέ αὐτή τή γειτονιά ἦταν ἡ οἰκογένεια Σκανιοθανάση, Γεωργίου Σκανιά καί διαδόχου αὐτῶν Ἀθανασίου Σκανιά. Ὁ Θανάσης, καλός καί δουλευτής ἄνθρωπος, ἔκτιζε τίς μάντρες καί τά πεζούλια τοῦ χωριοῦ. Γείτονας τῆς Ἀσημάκαινας μέ τό σπιτάκι της καί μέ τό πέτρινο ἀλῶνι. Οἱ τοπωνυμίες πού εἶναι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης δέν ἀλλάζουν τά πλάγια τοῦ βουνοῦ. Εἶναι μιά ὁμορφη διαδρομή, μέ χωράφια καλλιεργήσιμα. Γιά καλύτερη διάκριση καί ἀναγνώριση φέρουν ὀνόματα ὅπως, Στραγαλιές, Μιχάλη ἀλῶνι κ.λ.π. Ἐδῶ ἀναγνωρίζουμε ἕνα μεγάλο, ὠραῖο κόσμο, βιοπαλαιστή καί ταλαίπωρο, ἀλλά καλόν ἀγωνιστή τοῦ χωριοῦ. Μέ τά λίγα κηπουρικά καί μέ τά γιδοπρόβατά τους, βόλευαν τίς ἀνάγκες τους. Δέν παράτησαν τήν περιοχή. Εἶχαν στενά δεθεῖ μέ τό ἀπλό τῆς ζωῆς. Δέν εἶχαν σταματήσει τήν ἐπαφή τους μέ τό κέντρο τοῦ χωριοῦ. Ἡ ἱστορία δοκιμάζει τήν ἀντοχή τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοί ἄντεξαν καθῶς καί πολλοί ἄλλοι σέ αὐτόν τόν τόπο. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τά μέρη αὐτά δέν δίνουν πολλά ἀλλά δίνουν τά ἀπαραίτητα.

Πλατανιάς

Ἀνεβαίνοντας λίγο ψηλότερα φτάνουμε στή θέση Πλατανιά. Σέ αὐτόν τόν τόπο κατοικοῦσαν δύο μεγάλες οἰκογένειες. Τοῦ Μπάρμπα-Δημήτρη, Δημ. Ἀντωνόπουλου (Λιολιομήτρου) καί τοῦ Ἀρι-

στείδη Λόη. Ὁ Μπάρμπα-Δημήτρης ἐγνώριζε τὰ παρασκήνια τοῦ χωριοῦ. Καί μέσα στά πλήθη τῶν ἀσχολιῶν του ἔδιδε πάντα καί κάποιο χαμόγελο στά παιδιά. Ἦταν ἀγαπητός, συγγενής καί φίλος τοῦ πατέρα μου Κώστα Ἀντωνόπουλου (Λιολιοκώτσου). Στιγμές ἦταν πού τόν γνώρισα. Πώς τὰ πάντα γλυστροῦν ἀναπόφευκτα στό παρελθόν! Οἱ ἀναμνήσεις αὐτές μοῦ σφίγγουν τήν καρδιά. Τό ξέρω ὅμως, ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι ἔργο τοῦ χρόνου, ἔργα τῶν καιρῶν.

Πανταζή τό Πουρνάρι

Σπίτια τοῦ Γεωργίου Σβώκου καί Ζωίτσας. Ἄς μὴν ξεχάσω καί τόν Γεώργιο Σβώκο. Φύλακας τοῦ τόπου γιά πολλά χρόνια. Νά πιῇ ἓνα ποτηράκι κρασί, μόνον ἓνα, δέν βάσταγε δεῦτερο καί τρίτο. Σέ αὐτό τό ἓνα ἔπνιγε τούς καημούς του. Ἐκεῖ κοντά ζοῦσαν καί ἄλλες οἰκογένειες. Οἱ οἰκογένειες, Κωσταντάκη Κ. Βέλλιου καί Ἰωάννου Λόη Κολοτσιώινου. Ἀκόμη ὑπάρχουν τὰ σπιτάκια τους. Δίπλα, τό καλύβι τῆς Αρετούλας μέ τήν κρυφή βρύση. Εἶθε νά γνῶριζα περισσότερες πληροφορίες, θά χαιρόταν πολύ καί ἡ δική μου καρδιά, καθώς καί πολλῶν ἄλλων συγχωριανῶν μου.

Μαηχωράφι

Μιά ἄλλη οἰκογένεια κοντά στόν ἴδιο τόπο. Σκανιάς Ἰωάννης (Τσίτσας). Σέ δεσπόζουσα θέση τό καλύβι μέ τό ἄλῶνι τῆς Τσίτσως Παπαδημητρίου, καί στήν ἴδια γειτονιά τὰ καλύβια καί οἱ στᾶνες τοῦ Χαραλαμπόπουλου. Σέ αὐτή τή θέση εἶναι πολλά χωράφια μέ συγκεκριμένες ὀνομασίες Κομματάκια, Κομτσάκια. Καί δίπλα σέ μικρή ἀπόσταση τό καλύβι τῆς Θεοδωρούλας Βέλλιου. Κατά τήν διήγηση τοῦ γιατροῦ Ἀγγελάκη, ἡ σύζυγος ἔδωσε τό ἴδιο ὄνομα στόν σύζυγο Θεοδωρούλη, ἐνῶ τό ὄνομά του ἦταν Γεώργιος.

Κεφαλόβρυσο

Σέ αὐτή τήν περιοχή ὑπῆρχαν καί ὑπάρχουν πολλά νερά πού πότιζαν ὅλα τὰ γύρω χωράφια. Καί σέ αὐτή τή θέση στή πλαγιά τοῦ βουνοῦ κατοικοῦσαν πολλές Καστανιώτικες οἰκογένειες. Θά ἀναφέρω μερικές ἀπό αὐτές. Καλύβι μέ ἄλῶνι τῆς Νικολοῦς, μητέρας τῆς Ταρσίτσας. Ἐκεῖ γύρω βρίσκονται καί τὰ χωράφια τῆς Παπαζαχαρίνας μέ τό καλύβι τοῦ π. Γεωργίου Λέλλου.

Χαρχάρα

Ἐκεῖ βρίσκονται τὰ ἐρείπια τοῦ Ἐξωκλησίου Ἀγίας Παρασκευῆς. Πότε ἄραγε νά κτίστηκε; Δέν γνωρίζουμε, μόνο ὑποθέτουμε. Θά κτίστηκε στήν ἀρχή τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Θά ὑπῆρχε ἀνάγκη διότι ἡ περιφέρεια γύρω εἶχε πολλές οἰκογένειες πού δέν θά μπορούσαν νά λειτουργηθοῦν στό κέντρο τοῦ χωριοῦ. Αὐτό μᾶς βεβαιώνει ὅχι τήν θρησκευτικότητα τοῦ κόσμου μόνο, ἀλλά καί τό πλήθος τοῦ κόσμου. Δίπλα βρίσκεται ἀκόμη διατηρημένο τό καλύβι τοῦ Ἰερέα Γ. Λέλλου.

Κρανιές

Σπίτια τοῦ Γεωργίου Σταΐκου καί τοῦ γέρο-Κοῦτα. Ὁ ἄρχοντας τῆς περιφέρειας αὐτῆς τώρα εἶναι ὁ εὐγενής ἱατρός Χρῆστος Ἀγγελάκης, ὁ ὁποῖος τή διαμόρφωσε σέ ὡραῖο περιβόλι μέ πολλά εἶδη καρποφόρων δένδρων. Σ' αὐτόν τόν χῶρο κατοικοῦσε ἡ μεγάλη οἰκογένεια Ἀγγελακαίων. Ἐνθυμοῦμαι τή γερο-Κούταινα κυρτή, ἀλλά ὑπερήφανη Κυρά. Κρέμαγε τίς τσαντίλες μέ τό τυρί νά στραγγίσουν σέ μία ἀγραπιδιά. Στή γειτονιά αὐτή ἦταν καί τὰ Καλλιμαναῖικα. Ὁ Καλλιμανοθύμιος, πατέρας τοῦ Γιάννη Καλλιμάνη πού τώρα ζεῖ μέ τήν οἰκογένειά του στήν μακρινή χώρα τῆς Αὐστραλίας, ἐπισκέπτεται τό χωριό μας καί μάλιστα ἰδιαίτερα τό τιμᾶ καί ἀφειδῶς τό περιποιεῖται. Καμαρώνουμε τό ὡραῖο παλάτι του στή κορυφή τοῦ χωριοῦ μας.

Κόμμα

Γρηγόριος Βασιλόπουλος, προσωνύμιο Μπαεκλός, ὑπολογίσιμες οἱ προκοπές του. Ἐπίσης ἡ οἰκογένεια Ἰωάννου Βασιλόπουλου (Βασιλόϊνου). Δίπλα ἡ Καλαμποκιά μέ τὰ ποτιστικά κηπάκια της πού προμήθευε ὅλη τήν γειτονιά. Μέ τὰ κρύα νερά της ἀπό τήν πηγὴ Χαλίκι, ποτίζονται καί δροσιζονται ἄνθρωποι, ζῶα καί κηπουρικά. Γειτονικά τὰ σπίτια τοῦ Φέσα Ἀθανασίου Λάμπου καί Βασιλογιανναίων.

Γιοργιώνια καί Χαμοκερασιές

Ἦσαν ἀρκετές οἰκογένειες Λαμπαίων. Θά ἦταν γιά μένα τιμὴ ἂν μπορούσα νά ἀναφέρω ὅλες αὐτές τίς οἰκογένειες. Μαζί καί τήν οἰκογένεια Ἀθανασίου Λάμπου (Λαμποθανάση). Τό καλύβι του στό πύο ψηλό μέρος τῆς πλαγιάς τοῦ βουνοῦ. Ἐμεῖς παλαιότερα τό λέ-

Ἡ εὐφορία τῆς ψυχῆς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δέν ξεχνιέται καί δέν ἐπισκιάζεται οὔτε ἀκόμη μέ τά χρόνια τά μακρυνά. Ἡ μνήμη τοὺς ἀγκαλιάζει ἄθελά της καί χωρίς ἰδιαίτερη προσπάθεια.

Σύσφιξη ἀγάπης καί στοργῆς μιᾶς λαμπρῆς οἰκογένειας Καστανιωτῶν πού ἄφησαν μιά ἱστορία μέ πολύ περιεχόμενο καλοσύνης.

γαμε Σέρη. Ναί, τά χρόνια περνᾶνε, σάν νερό μέ ἐλπίδες καί κυρίως μέ ἐφήμερες ἀναλαμπές ὡσάν τόν ἥλιο πού πέφτει στό πρωινό νερό γιά μιά μόνο στιγμή. Ἐρχονται στό νοῦ μου, ἀπό χρόνια τώρα, μερικές εἰκόνες καί συνειδητοποιῶ τό γρήγορο διάβα τῆς ὁμορφῆς ζωῆς. Ἕνας γέρος μέ τήν γριά του, πιασμένοι ἀπό τό χέρι, σιγά-σιγά χαιρετοῦν τόν τόπο, χαιρετοῦν καί τοὺς φίλους καί συγγενεῖς. Τίνος δέν ματώνει ἡ καρδιά!

Ἀναζητοῦμε μερικοί κάποιες εἰκόνες καί κάποιους ἤχους ἀπό τήν περασμένη φυσική ζωή. Δέν θά τίς δοῦμε πλέον, οὔτε θά τίς ἀκούσουμε. Αὐτές οἱ εἰκόνες καί αὐτοί οἱ ἤχοι γέμιζαν τό νοῦ καί τή ψυχή μας μέ κάποια τρυφεράδα. Κάθε ἀπόγευμα περίπου 3:00 μ.μ. κατέβαιναν τά κοπάδια ἀπό τίς στᾶνες τους νά βοσκήσουν καί φτάνανε μέχρι τά ἰσώματα. Αὐτά τά κελαηδήματα τῶν κυπροκουδουνιῶν γέμιζαν τή γῆ μέ γλυκό θόρυβο ζωῆς. Τό χωριό μας Καστανιά εἶναι πραγματικά τῆς φύσης παιδί. Ἔχει πολλές χάρες, ἀληθινές ὁμορφιές καί πραγματικά στολίδια, ὅπως εἶναι καί τούτη ἡ κρουσταλένια βρυσούλα μέ τά γάργαρα νερά της, πού ξεδιψάει ὄρειβᾶτες, ὁδοιπόρους, στρατοκόπους καί ὅλο τό ζωικό καί φυσικό βασίλειο πού βρίσκεται γύρω του. Καί ὄχι μόνο αὐτό. Ἀπό τή μαγική θέση πού ἔχει στήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ δίνει τόση ἄπλα στή ματιά τοῦ ἀνθρώπου, ἐλευθερώνει ψυχικά καί πνευματικά τό εἶναι του μέ τή γαλήνη του, τήν ἐρημιά του καί τόν κάνει νά σιγοτραγουδάει μέ τό κελάρυσμα τῆς βρύσης τόν ὕμνο τῆς φύσης ἀπό κάποιο ποίημα τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ. Μάγεμα ἡ φύση καί ὄνειρο στήν ὁμορφιά καί χάρη, μέ χίλιες γλῶσσες κρένει. Συγχωριανοί, Νέοι καί Νέες, συγκεντρώνοντας ὅλες τίς αἰσθήσεις μας ἄς ἀφουγκραστοῦμε προσεκτικά αὐτά πού ἡ μάνα φύση καί ἡ καλύτερη δασκάλα τοῦ κόσμου μέ χίλιες γλῶσσες καί παραστάσεις κρίνει. Καί ἄς γεμίσουμε τίς κυψέλες τοῦ χωριοῦ μας μέ αἰσιοδοξία καί ὄνειρα γιά πρόοδο καί προκοπή. Οἱ σποράδες φεύγουν ἀλλά οἱ Νέες Γενεές ἔρχονται.

Ἡ κα Βασιλική Λόη-Λάμπου μπροστά στό καλύβι τῆς οἰκογένειας Λαμποθανάση

Τσελιγκάδες

Έκείνο πού οί νέοι μας θά αναζητήσουν εἶναι τά τσελιγκάτα. Κοπάδια ἀπό πρόβατα καί γίδια μαζί μέ τούς Τσελιγκάδες. Ἐμεῖς οἱ παλαιοί τούς ζήσαμε καί τούς συντροφεύαμε ἀπό τήν ἀνοιξη μέχρι τό τέλος τοῦ φθινοπώρου. Ὅλοι τους εἶχανε κάτι καλό νά ποῦνε καί κάτι ὁμορφο νά δώσουν. Νά ποῦνε γιά τά χειμαδιά τους καί τά καλοκαίρια. Ἀνταμωμένοι ζοῦσαν μέ σεβασμό καί φιλία ἀναμεταξύ τους. Τώρα τά βοσκοτόπια εἶναι σιωπηλά, ἔρημα καί ὀρφανά. Δασώθηκαν μέ ἔλατα, κέδρα καί πουρνάρια ἀκόμη καί αὐτά τά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ ἐγκατέλειψαν τόν τόπο. Οἱ πέρδικες καί τά κοτσύφια ἔπαυσαν κι αὐτά νά τραγουδοῦν, σάν καί αὐτά νά αἰσθάνθηκαν τήν ἔρημιά τοῦ τόπου καί διαμαρτύρονται. Οἱ τσελιγκάδες, ὑπερήφανοι ἄνθρωποι. Στόλιζαν καί συντρόφευαν τόν τόπο. Ζοῦσαν μέ ἀπλότητα καί σεβασμό τήν παράδοσή τους χωρίς νά ἐνοχλοῦν οὐδένα. Ἀγαποῦσαν τόν τόπο τους. Τά κυπροκούδονα ἦταν ἰδιαίτερη συναισθηματική μουσική πού μόνο οἱ ἀλαφροῖσκιωτοι μποροῦν νά καταλάβουν. Ἡ ζωή δέν κανονίζεται καί δέν ρυθμίζεται μονάχα μέ τό χρήμα. Ὑπάρχει κάτι ἄλλο, ἓνας ἐσωτερικός ψυχικός ρυθμός πού ξεφεύγει ἀπό τίς στατιστικές καί ἠλεκτρονικούς ἐγκεφάλους. Πάντως, ἄλλαξε ἡ μορφή τοῦ τόπου χωρίς αὐτές τίς στᾶνες.

Ἀναθερμαίνεται καί ἀναδεύετο ὁ τόπος καί ἡ ζωή κυλούσε στό βαθύ ρυθμό της μέ τούς ἀνθρώπους. Εἴμασταν φτωχοί ἀλλά καί πλούσιοι, μέ ὅλα αὐτά. Ἡ περιγραφή τῶν γύρω τόπων μέ τούς κατοίκους τους μᾶς φέρνουν μνήμες πολύτιμες καί ἄξιες μέ κάποια σπάνια αἰσθητική. Οἱ οἰκισμοί αὐτοί ἐκφράζουν σχετικά τόν τρόπο καί ποιότητα τῆς ζωῆς των. Αὐτές οἱ περιγραφές εἶναι πολύ ωφέλιμες γιά τίς ἐπερχόμενες γενεές γιά νά ἐκτιμῶν τόν μόχθο καί τίς στερήσεις πού δοκίμασαν οἱ παλαιοί. Γι' αὐτό σέ κάθε βῆμα θά πρέπει νά εἶναι προσεκτικοί, σεβόμενοι τήν κληρονομιά τῶν παππούδων μας. Κοιτάξετε τήν φωτογραφία καί τά λόγια πού λέει κάποιος καλός συγχωριανός μας γιά τή Μάνα του.

Μιά θύμηση τῆς Μάνας μας ἀπό χιλιάδες εἰκόνες καί στιγμές ποῦχουμε στό μυαλό. Πάντα φορτωμένη, πάντα κάτι νά κουβαλάη ἀπό παιδούλα μέχρι τά βαθιά γεράματα χωρίς νά βαρυγκωμῇ γιά τό φορτίο τῆς ζωῆς. Ἐδῶ, μέσ τό λιοπύρι, χωρίς μαντίλι, φορτωμένη μέ τά χειρόβολα ἀπό καρπερά καί χρυσαφένια στάχυα, κουβαλάει τόν

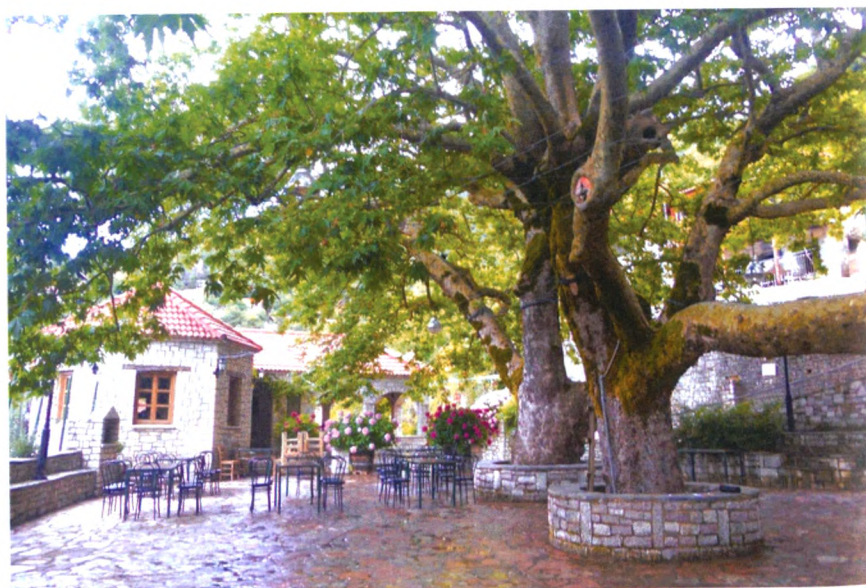

οικογενειακό προϋπολογισμό. Θύμηση και συγκίνηση μαζί γιατί στο βάθος φαίνεται τό χωριό μας, ό Άη-Λιάς, ό Άη-Γιάννης και ή τελευταία κατοικία της... Ζεϊ στίς καρδιές μας άφου εκείνη τίς έδωσε ζωή.

Μέ τήν προφυλακή τών νέων και τήν όπισθοφυλακή του παρελθόντος θά φτάσουμε στην καταξιωμένη θέση πού άπαιτούν οί καιροί από έμās, και παρόλο πού μερικοί είμαστε σέ προχωρημένη ήλικία, χαιρόμαστε τήν εξέλιξη αύτή. Εύχαριστούμε τόν Σύλλογο Καστανιωτών, τόν Σύλλογο πρωτοβουλιών και δράσεων, πού έξ' αίτίας του όμόρφυνε τό χωριό. Ύποχρέωση όλων μας είναι ή φροντίδα γι' αυτό. Καί άξίζει νά τό γνωρίσουμε από κοντά σέ όλη του τήν έκταση.

Τά έργα ξεχωρίζουν και δέν είναι λίγα. Ή πλατεία, πού είναι και τό κέντρο του χωριού, είναι στολίδι πού άνακαλεί στή μνήμη πολλές νοσταλγικές ήμέρες και πανηγύρια. Ένας χώρος όπου εύρισκε ό κάθε χωριανός ένα χαλάφρωμα από τήν καθημερινή ρουτίνα και έπαιρνε μίαν άνάσα. Κατά καιρούς εύρισκε και τήν παρέα του και κουβέντιαζαν τά της έποχής.

Έκεί στην σκιά τών δυό άδελφοπλατάνων ξυπνούσαν όλες οί μνήμες. Βήματα πιό πάνω, ή πλατεία παισιωνόταν από μερικά καφεενάκια, του Μπάρμπα-Γιάννη (Λιόνα), του Βασίλη Λόη (Τσίλια) και λίγο παραπέρα του Μπάρμπα-Κώστα Ξύκη. Έκεί τά λέγανε και οί ξωμάχοι, καθώς και οί έπισκέπτες από τά περίχωρα.

Μνημείο Πεσόντων στό κέντρο του χωριού - Πλατεία

1. Βέλλιος, Βασίλειος υιός της Τασίας
2. Μανώλης, Βασίλειος της Μανωλοχαλαμπίνας
3. Ξύκης, Ίωάννης του Χαράλαμπους
4. Ξύκης, Μάνθος του Κωνσταντίνου
5. Σταΐκος, Γεώργιος
6. Σταΐκος, Γεώργιος του Φωτίου
7. Τσιντζέλης, Άλέξης του Λεωνίδα

Τούτος ό τόπος έσφυζε από φωνές και ζωή. Άκόμη και τά πουλιά κελαηδοΰσαν τά δειλινά μέχρι άργά τό βράδυ. Γεμάτα τά κλαριά τών άδελφοδέντρων πλατάνων. Χαιρετούσαν τό πέρασμα της ήμέρας και εύχαριστούσαν τόν Θεό για τό καλωσόρισμα της νύχτας. Τέτοιες σκηνές και γεγονότα δέν άναγνωρίζονται από πολλούς. Κρίμα...! Ή πλατεία ή «χοροστάσι» άγκαλιάζεται μέ τό καινούργιο κατάστημα.

Είναι και αυτό μεγάλο έργο πού όμορφαίνει και έξυπηρετεί τούς χωριανούς, κυρίως στίς γιορτές και πανηγύρια. Κάτω από αυτό τρέχουν κρύα και δροσερά νερά. Είναι οί τρεις κρουνοί ή οί τρεις πέτρινες «κούπες», φροντίδα τών ξενιτεμένων συγχωριανών. Συμβολή τών Άντωνοπουλαίων. Τώρα τελευταία διορθώθηκε και καθαρίστηκε ή πηγή ώστε νά μήν ύπάρχει καμία πιθανότητα μόλυνσεως.

Μέ την προσφορά τών καλών και άνιδιοτελών συγχωριανών και τήν φροντίδα τών μελών του Συλλόγου, φτάσαμε σέ κάποιο σημείο γιά τό όποιο νοιώθουμε ύπερηφάνεια. Γιατί ὄχι! Πότε, μά πότε μπορούσε νά φανταστή κανείς πώς θά ἦταν δυνατόν νά σταθμεύση αὐτοκίνητο στό προαύλιο τῆς Ἐκκλησιᾶς! Πώς ἦταν δυνατόν νά γίνη στάθμευση ἀρκετῶν αὐτοκινήτων στόν μικρό χώρο του Σχολείου. Ἀφοῦ ἔγινε διαπλάτυνση στά μικρά δρομάκια, θά ἐγίνετο καί κάποια διαπλάτυνση καί γιά τή στάθμευση αὐτοκινήτων.

Τό Σχολεῖο εἶναι καί αὐτό μιά μαρτυρία ἀγάπης. Σέ αὐτό τό Σχολεῖο ἀρκετά Καστανιωτόπουλα μάθαμε νά διαβάζουμε. Τώρα δέν λειτουργεῖ ὡς Σχολεῖο ἀλλά ὡς Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Κοινότητος. Πρέπει νά σταθῇ ὄρθιο καί περιποιημένο γιατί εἶναι ἓνα κτίριο-μαρτυρία πολλῶν γενεῶν. Πολλές, μά πολλές, εἶναι οἱ ἀναμνήσεις τῆς μαθητικῆς μας ζωῆς καί πολλά τά καρούμεπαλα στό κεφάλι μας, θυμόμαστε ἀκόμα ἀπό τούς δασκάλους μας. Στό καθῆκον τους οἱ Δάσκαλοι ἦταν φιλότιμοι, ἀλλά στό νοῦ τους ἦταν οἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδας. Γιά λίγο καιρό παρέμεναν ὅπως ὁ Παπαζαχαρίας, Ἱερέας τοῦ χωριοῦ καί μερικοί ἄλλοι πρίν ἀπ' αὐτόν. Ὁ δυναμικότερος ἦταν ὁ κ. Γεράσιμος Δότσικας, ἀπό τή Δορβιτσία καθῶς καί ἡ κα. Βασ. Σακελλαρίου ἀπό τόν Πλάτανο, οἱ ὅποιοι θεωροῦνται εὐεργέτες τῆς μικρῆς μας κοινωνίας. Ἐπίσης οἱ Δάσκαλοι Δημ. Ἀρβανίτης, Πέτρος Φουτζούλας, Ἀδάμ Παπαδοκαλάκης, Γ. Καστανός καί Γ. Κατσάρας.

Ὁ Δημόσιος δρόμος

Μερικοί παλεύουν περισσότερο γιά τά κοινά συμφέροντα. Ἐνα κοινό συμφέρον στήν ἐξέλιξη καί ἀλλαγῇ τοῦ χωριοῦ εἶναι ὁ Δημόσιος δρόμος. Αὐτοί πού ἐνδιαφέρθηκαν γιά τόν Δημόσιο δρόμο φρόντισαν νά ἀσφαλτοστρωθῇ γιά τούς κατοίκους καί τούς ἐπισκέπτες μαζί. Πολλοί δίδουν ιδέες καί λίγοι σκέπτονται. Πολλοί δέν δημαγωγοῦν, ἀλλά ἀγαποῦν. Ὑπάρχει ἀληθινά μιά δεξαμενή ἀνθρώπων πού νοιάζονται, ἀγαποῦν, βοηθοῦν καί πονοῦν. Μπράβο!

Τό Ὑδραγωγεῖο-Δεξαμενή

Συγκέντρωση πηγῶν νεροῦ. Εἶναι καί αὐτό μεγάλη ἐπίτευξη τοῦ Συλλόγου. Ἡ ὕδρευση τοῦ χωριοῦ εἶναι ἓνα ἀπό τά βασικά ἐπιτεύγματα προόδου. Ἡ συγκέντρωση νεροῦ πηγῶν σέ ἓνα ὕδραγωγεῖο γιά τή διευκόλυνση τῶν κατοίκων εἶναι μεγάλη ἀπόδειξη πολιτισμοῦ καί εὐεργεσίας. Ἡ ἱστορία τῶν πολιτισμένων λαῶν μαρτυρεῖ τήν ὕδρευση τῶν πόλεων ἑκατοντάδες καί χιλιάδες χρόνια πρίν. Στήν Παλαιά Διαθήκη διαβάζουμε γιά τήν ὑπόγεια ὕδρευση τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ, πού σέ πολλούς εἶναι ἄγνωστη. Στίς πόλεις τῶν Ρωμαίων, τό νερό μεταφέρετο στήν πόλη διά γεφυρῶν, ὅπως ἡ πόλη τῶν Μυκηνῶν καί πολλές ἄλλες πόλεις. Ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ μας, εὐχαριστεῖ καί ἐκτιμᾷ πολύ τό ἔργο τοῦτο. Ἐπιπλέον εὐχαριστεῖ καί εὐγνωμονεῖ τόν ἄρχοντα συγχωριανό μας Γιάννη Καλλιμάνη πού διαμένει στήν πολύ μακρινή Ἡπειρο, τήν Αὐστραλία. Τό ἀρχοντικό του στή κορυφή τοῦ χωριοῦ δεσπόζει καί καμαρώνει. Συγχαρητήρια!

Ἡ Ἑορτή τοῦ Ἀη-Γιάννη

Ἡ Ἑορτή τοῦ Ἀη-Γιάννη ἐορτάζεται στίς 29 τοῦ μηνός Αὐγούστου. Ἦταν ἡ μοναδική καί κατά κοινή ὁμολογία ἡ μεγαλύτερη καί λυτρωτικότερη ἑορτή τῆς περιφέρειας. Ἦταν μία προσεύλεση προσκυνητῶν ἀπό ὅλα τὰ γύρω χωριά πού θεωροῦσαν τήν ἐπίσκεψή τους αὐτή Ἱερό Προσκύνημα. Καί ἔτσι ἦταν. Τήν ἡμέρα αὐτή νηστεύουν εὐσεβεῖς καί μή. Ἔβλεπε κανεῖς μέ συγκίνηση ὀργανωμένες παρέες νά συγκεντρώνονται στό κέντρο τοῦ χωριοῦ καί γύρω ἀπό τό χώρο τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν ἑορτή αὐτή ἔρχονταν καίπραματευτᾶδες νά πουλήσουν τὰ ἐμπορεύματά τους, φρούτα, ἀχλάδια, καρπούζια καί ἄλλα χρήσιμα. Οἱ φωτογράφοι, καί αὐτοί μέ τίς μηχανές τους, μιᾶς παμπάλαιας ἐποχῆς, ἔκαναν τήν δουλειά τους. Στεκόμασταν κοντά στίς βρῦσες γιά μιᾶ καλή πόζα.

Μετά τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁλόκληρο τό χωριό μέ τούς ἐπισκέπτες του ἐτοιμάζετο γιά τό μεγάλο χορό, ἀφοῦ εἶχαν χορτάσει ντομάτες καί πατάτες μέ ψωμί. Τρεῖς καί τέσσερις οἱ κύκλοι τοῦ χοροῦ. Ἡ χαρά καί τό γέλιο εἶχαν πάρει πρόσωπο ζωντανό. Τά δημοτικά τραγούδια, συρτά καί καλαματιανά σκόρπαγαν ζωή καί κέφι μαζί μέ ἕνα κῦμα δροσιᾶς. Τοῦτον τόν καιρό καί σιγά-σιγά, δολοφονεῖται τό δημοτικό τραγούδι, τό γλέντι καί ἡ λεβεντιά τῶν παλαιῶν.

Οἱ νέες καί ὁμοφες ἔκαναν ἐντύπωση, ἡ ὁποία γέμιζε τούς ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ μέ μεγάλη αἰσιοδοξία. Οἱ λεβέντες νέοι, καί αὐτοί μέ τή σειρά τους, ἐντυπωσίαζαν τόν κόσμο μέ τόν χορό καί τὰ σφυρίγματα τους, χωρίς νά λυποθυμᾷ τό πορτοφόλι τους μέ τόσες ἀφαιμάξεις. Ὁ μικρός Γιαννάκης μόνο δέν χόρευε γιὰτί ὁ πατέρας του, εἶχε κρεμάσει στόν ὦμο του, ἕνα μικρό κιβώτιο μέ λουκούμια νά πουλᾷ στό πανηγῦρι.

Οἱ ἀναμνήσεις μου ἀπό τό πανηγῦρι τοῦ χωριοῦ εἶναι πολλές καί ἀχνιστές ἀκόμη στό νοῦ. Πόσο θά ἤθελα νά μοῦ κάνουν παρέα μερικοί τῆς ἐποχῆς μου! Καλά, ὁμορφα καί προκομμένα κορίτσια. Καλοί καί ὁμορφοι λεβέντες. Γι' αὐτό θά ἤθελα νά γινόμουν καί πάλι νέος, ἔστω καί γιά μιᾶ στιγμή.

Μετά τήν περιγραφή τοῦ χωριοῦ καί τοῦ τόπου μου, ἄς ξαναγυρίσω πίσω στά παλαιά τά χρόνια γιὰτί τό θέλει ἡ ἱστορία μας. Πρίν ἑκατό καί πλέον χρόνια πάνω-κάτω οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ κατά διαστήματα ἐγκατέλειπαν τό χωριό γιά κάποια ἄλλη γῆ. Τήν Ἀμερική. Οἱ νέοι αὐτοί ἦταν τολμηροί καί ὀρμητικοί. Τόλμη χρειάζεται, πρῶτα ἀπ' ὅλα. Ἡ τόλμη βάζει τόν κόσμο στήν τσέπη καί κάνει τό ὅποιο μέρος τῆς γῆς φιλόξενο, καί ἄς μήν ἔχει δραχμή στήν τσέπη. Τό θάρρος μέ παρέα τήν ἐλπίδα θά ἄντεχαν σέ αὐτή τήν ξένη χώρα. Καί ἀπεδείχθη ὅτι ἄντεξαν.

Στό χωριό ἡ ζωή εἶχε τά προβλήματά της. Τό ἀνήσυχο πνεῦμα τῶν νέων δέν ἡμέρευε μέ τή στέρηση καί φτώχεια. Στήν κοινωνία τοῦ χωριοῦ μας δέν ὑπῆρχε σύγκριση μεταξύ πλουσίων καί φτωχῶν ἀλλά μεταξύ φτωχῶν καί πάμφτωχων. Δηλαδή πολύ δικαιολογημένη ἡ φυγή γιά τά ξένα.

Οἱ πρῶτοι νέοι Καστανιώτες πού ταξίδεψαν θά ἦταν στό τέλος τῆς πρώτης 10ετίας τοῦ αἰῶνος. Οἱ περισσότεροι ταξίδεψαν στά μέσα τῆς δεύτερης 10ετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὅπως οἱ Λόης Χαράλαμπος, Λόη Μαρία, Λόη Αἰκατερίνη, Λόη Παναγιῶτα, Εὐκής Βασίλειος, Μανώλης Σπυρίδων,

άδελφοί Άντωνόπουλοι (Λιολιαίοι), Ίωάννης, Γεώργιος, Νικόλαος και Κωνσταντίνος. Αυτοί οι άνθρωποι άνοιξαν τό δρόμο για πολλούς αργότερα. Αυτή ή έποποιία τών Καστανιωτών δέν βρήκε ακόμη τόν ιστορικό της. Καί ίσως νά μήν τόν βρή. Όμως υπάρχει στό νοϋ του καθενός μας.

Ζητούσαν εύκαιρίες και μέσα βελτιώσεως της ζωής. Ή κατάσταση δύσκολη και οι προβλέψεις για κάποια καλύτερευση ανύπαρκτες. Όλοι, λοιπόν, αυτοί οι άνθρωποι βρήκαν τό ποθούμενο και αναζητούμενο και από αυτό ώφελήθηκε και ή δική μας κοινωνία αργότερα.

Ο νέος είναι νέος. Ένα πουλάρι δεμένο στό παχνί κλεισμένο στη μοναξιά, πού νοιώθει τις δυνάμεις του νά παραλύουν στα δεσμά και δέν μπορεί νά κάνη τίποτα. Μονάχα γράφει ένα γράμμα σέ κάποιον και λέει: «Σέ παρακαλώ, πάρε 'με από 'δω και δέν θά σέ ξεχάσω στη ζωή μου». Ένα είδος τέτοιας απελπισίας και σκέψεως παίδευε τούς νέους της παλαιάς εκείνης έποχής. Στο χωριό, καθώς και σέ όλα τά γύρω χωριά πολυμελείς οικογένειες ανάγκαζαν τά πρώτα και δυνατά αγόρια νά ψάχνουν για τόπους όπου θά εύρισκαν δουλειά. Άντε, παιδί μου, νά βοηθήσης και μάς εδώ πίσω. Τά τρία τέταρτα τών νέων εγκατέλειξαν τό χωριό. Άλλοι μέσα στό χώρο της Έλλάδος και άλλοι σέ ξένες χώρες. Ή μετανάστευση, λοιπόν, διέλυσε την πρωτογενή και δυναμική παραγωγική βάση. Τί ήταν δυνατόν νά πη ένας γονέας στόν αισιόδοξο νέο και νέα; Όργωνε τά χωράφια ή φτιάξε πρόβατα νά ζήσης; Εκτός της φυγής, όσοι δέν μπορούσαν νά ταξιδέψουν σέ μακρινούς τόπους, για κάποιο λόγο, έπαιρναν κάποια «Μόστρα» (έτσι λέγανε τό φορητό μαγαζί -μέ μικροψιλοπράγματα) και πουλούσαν στις πόλεις και χωριά της Θεσσαλίας, Μακεδονίας και Θράκης. Καί άλλοι έβγαζαν φωτογραφίες και έκαναν μεγεθύνσεις.

Βλέπουμε τό ανήσυχο πνεϋμα νά μήν ικανοποιείται. Κάθε νοικοκυριό έξοικονομούσε τά απαραίτητα για νά τά βγάλη πέρα. Λάδι και έλιές τά προμηθεύονταν από την Πελοπόννησο. Μέλη της οικογένειας δούλευαν εκεί ένα μέ δύο μήνες και τροφοδοτούσαν τό νοικοκυριό τους. Οι λαχανόκηποι ήταν πολλοί και αρκετά παραγωγικοί για τις πρώτες και απαραίτητες ανᾶγκες της οικογένειας. Εϋτυχώς.

Δέν μπορώ νά περιγράψω την αγωνία και τό σκεπτικό τών συγχωριανών μας της έποχής εκείνης. Πάντως, μπορούμε νά φανταστούμε και νά υπολογίσουμε πώς ή συχνή και μεγάλη κουβέντα

ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και στις μικρές κοινωνικές παρέες ήταν ή φυγή και τό τί θά κάνω, πότε και πώς. Οι Καστανιώτες ήταν τίμιοι και εργατικοί άνθρωποι. Ψάχνανε αδιάκοπα κάτι νά κάμουν. Ποτέ δέν ακούστηκαν για κακό ή έγκλημα. Οι μικρο-γκρίνιες δέν αναφέρονται ποτέ γιατί υπάρχουν και θά υπάρχουν πάντα.

Μία φωτογραφία από τις πολλές μάς λέει χίλιες-δύο κουβέντες. Αυτοί οι άνθρωποι, λεβέντες Καστανιώτες ήταν μία μεγάλη ύποσχομενη παρέα του χωριού. Μας λείπουν. Καί λέγω, πόση θλίψη έχει κάθε φορά ή φρουρά τών απερχομένων. Πρόκειται για τις ήλικίες πού διάβηκαν από τή ζωή.

Άνεπαίσθητα μέσα στην ποικιλία του χρόνου συντελείται πάντοτε ή αλλαγή, άεναη και αναπότρεπτη. Κάποιοι συγγενείς, κάποιοι δικοί σου αγαπημένοι, κάποιοι δικοί σου άνθρωποι. Κάποιοι μέ τούς όποιους μοιράστηκες γέλια και χαρές, συνέφαγες και ήπιες τό ποτηράκι σου. Νοιώθεις την άόρατη πεταλούδα της ματαιότητας νά σου σκεπάζη την καρδιά. Κάτι φυσιογνωμίες πού είχες αγαπήσει και σεβαστεί. Κάποια πρόσωπα πού σέ είχαν κάποτε έμπνεύσει. Τώρα βλέπεις τή φθορά και τό θάνατο στην πιο έκδικητική του έκφραση.

Ο χρόνος στόν πλήρη κύκλο της ήλικίας προσκαλεί έναν προς έναν όλους αυτούς, τών αλλοτινών καιρών, για έναν αποχαιρετισμό. Αυτοί άφησαν κάτι για μάς. Ή φωτογραφία μάς φέρνει πολλές

αναμνήσεις. Ή 10ετία του '30 μᾶς φέρνει στὸν κόσμον τῆς ἀνάγκης. Ἐψαχνε νὰ βρῇ κάποια ἀνακούφιση στὴν καθημερινή ζωὴ καὶ κάποια λύση στὰ δύσκολα προβλήματα τῆς φτώχειας καὶ στέρησης. Κάθε ἓνας δυνατός καὶ τολμηρός εἶχε στό νου τὴ φυγὴ. Χωρὶς βέβαια νὰ παύῃ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τίς καθημερινές ἀνάγκες τῆς ζωῆς. Ἐβλεπε ὁ καθένας τὸν ἑαυτό του ὁλομόναχο χωρὶς ὁδηγὸ στὴν ἀπόγνωσή του, ἓνας ταξίδευε καὶ πέντε-δέκα ἀκολουθοῦσαν. Ἡ μικρὴ ἱστορία μᾶς φέρνει στὴν 10ετία τοῦ '40. Γιὰ αὐτὴ τὴν περίοδο ὑπάρχει ἀκόμη ζωντανὴ μαρτυρία. Ἀρχὴ παγκοσμίου πολέμου. Μᾶς ταλαιπωροῦσε ἡ ἀνέχεια, τώρα ἔπρεπε νὰ ἀντέξουμε καὶ τοὺς ἐχθρούς τοῦ ἔθνους τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πείνα καὶ οἱ διαφορὲς ἐπώδυνες ἀρρώστιες ἀποδεκάτιζαν οἰκογένειες. Τὸ πιὸ ἀκατανόητο γεγονός πού δέν συμβιβάζεται μὲ καμιά ἀνθρώπινη λογικὴ ἢ αἴσθηση πολιτισμοῦ ἦταν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Δέν θὰ ἀναφερθῶ στό γεγονός, ὡς ἀνίδεος, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μὴν ξεφύγω ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ μικρὴ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ τοῦ χωριοῦ μας καὶ τῶν ἀνθρώπων του.

Ἡ Κατοχή, ἡ Ἐθνικὴ Ἀντίσταση, καὶ ὁ Ἐμφύλιος Πόλεμος ἦταν πολὺ ἀπελπιστικὴ κατάσταση γιὰ ὅλους. Τὰ σχολεῖα δέν λειτουργοῦσαν λόγῳ φυγῆς τῆς μαθητιώσας νεολαίας. Οἱ Ἐκκλησίες δέν λειτουργοῦσαν λόγῳ ἐλλείψεως ἱερέων. Οἱ Δημόσιες Ἀρχές ἀνορ-

γάνωτες. Ὀλόκληρος ὁ κόσμος ἀνακατεμένος μὲ ιδέες καὶ ιδεολογίες. Ἀκόμη καὶ οἱ συγχωριανοὶ μας ἀρματώθηκαν μὲ ὅπλα Μ4 καὶ πολυβόλα Μ.Η.Δ.Ε.Σ. Ζωσμένοι μὲ ὅπλα, χωρὶς νὰ τοὺς λείπῃ ἡ ἀνδρεία καὶ τὸ θᾶρρος. Ἴσοι στὴν εἰρήνη καὶ τὸν πόλεμο, δουλευτᾶδες, ἀγωνιστές καὶ ἀκάματοι στό μόχθο. Νὰ σεβαστοῦμε τίς φωτογραφίες καὶ νὰ θυμηθοῦμε τοὺς ἀνθρώπους πού συνόδεψαν τὴ ζωὴ μας μὲ ὅλες ἐκεῖνες τίς περιπέτειες.

Τώρα πλέον μπαίνουμε σὲ μιὰ ἄλλη ἐποχὴ. Σὲ μιὰ ἀνακατάταξη πραγμάτων. Ἀνοίξαν οἱ πύλες διαφόρων χωρῶν, Ἀμερικῆς, Γερμανίας, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλίας. Ἀναστάτωση σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ στὰ χωριά μας. Διαφορετικὲς ἀντιλήψεις, διαφορετικὰ τὰ σχέδια οἰκογενειῶν. Οἱ νέοι τότε καὶ γενικά ἡ μαθητιώσα νεολαία ἔτρεχε γιὰ κάτι τὸ διαφορετικότερο καὶ καλύτερο, δηλαδὴ σχολές καὶ διδασκαλεῖα, ἀκόμη καὶ πανεπιστήμια.

Δεύτερη γενιά Μεταναστῶν 1950 καὶ μετὰ

Αὐστραλία

1. Ἀθανασόπουλος, Φώτιος
2. Βέλλιος, Ἰωάννης
3. Βέλλιος, Σπυρίδων
4. Βέλλιου, Μαρία
5. Καλλιμάνη, Ζωή
6. Καλλιμάνη, Λούλα
7. Καλλιμάνη, Τασία
8. Καλλιμάνης, Ἀριστείδης
9. Καλλιμάνης, Ἰωάννης
10. Καλλιμάνης, Λάμπρος
11. Λόη, Βασιλική
12. Λόη, Μαρία
13. Λόης, Κωνσταντῖνος
14. Λόης, Χαράλαμπος
15. Παπαδημητρίου, Νικόλαος
16. Στάϊκου, Γιαννούλα
17. Τaráτσας, Ἰωάννης

Άμερική

18. Άντωνόπουλος, Δημήτριος
19. Άντωνόπουλος, Θωμάς
20. Άντωνόπουλος, Ίωάννης
21. Άντωνόπουλος, Σπυρίδων
22. Άντωνοπούλου, Άγγελική
23. Άντωνοπούλου, Άντωνία
24. Άντωνοπούλου, Γεωργία Α.
25. Άντωνοπούλου, Γεωργία Κ.
26. Άντωνοπούλου, Γεωργία
27. Άντωνοπούλου, Εὐγενία
28. Βέλλιος, Ίωάννης
29. Λάμπρος, Άθανάσιος
30. Λάμπου, Αϊκατερίνη
31. Λέλλος, Δημήτριος
32. Λέλλος, Άθανάσιος
33. Λόης, Γεώργιος
34. Μανώλης, Χρήστος
35. Μανώλης, Χρήστος καί οικογένεια
36. Εύκης, Αϊμίλιος καί οικογένεια
37. Εύκης, Ίωάννης καί οικογένεια
38. Σβώκος, Άδάμ
39. Σβώκου, Γιαννούλα
40. Σκανιά, Έλένη
41. Σκανιά, Χαΐδω
42. Σταΐκος Κωνσταντίνος

Γερμανία

43. Σβώκος, Κωνσταντίνος

Καναδάς

44. Σκανιά, Χαΐδω

Αὐτό τόν καιρό πολλές οικογένειες συγχωριανῶν μας χαίρουν καί ἀπολαμβάνουν ἀνωτέρων θέσεων στίς ὑπηρεσίες τοῦ Ἑθνους κα-
θώς καί ἀτομικῶν ἐπιχειρήσεων. Βαθιά σβήνει πίσω μας ἡ παλαιά
ζωή. Καμίνι ἡ ζωή γιά πολλούς ἀπό ἐμᾶς. Τήν ἀντέξαμε. Τώρα λίγο ἢ

πολύ ἀναπνέουμε ἐλεύθερο ἀέρα. Τί εἶναι τό δύσκολο πού νά μπορῇ
νά μᾶς ἐμποδίσει;

Τό πρῶτο ξεκίνημα ἦταν ἡ ἀπόφαση γιά τό πού, πότε καί πῶς.
Λιοντάρια στό κλουβί. Φτάσαμε σέ μιά ἄλλη ἐποχή, μεταπολεμική
ἐποχή, πού ἔδωσε εὐκαιρίες γιά πολλές ἐπιτυχίες τίς ὁποῖες πολλοί
χωριανοί μας ἐκμεταλλεύτηκαν, εἴτε στό ἐσωτερικό τῆς Ἑλλάδος
εἴτε στό ἐξωτερικό.

Μετοίκηση οἰκογενειῶν σέ Ἑλληνικές πόλεις, ἔτη 1940-1955

1. Άντωνόπουλος, Νικόλαος - Ἀθήνα
2. Βασιλόπουλος
3. Βασιλόπουλος, Βασίλειος - Ἀγρίνιο
4. Βασιλόπουλος, Δημήτριος - Ἀγρίνιο
5. Βασιλόπουλος, Ίωάννης - Ἀγρίνιο
6. Βασιλόπουλος, Κώστας - Ἀγρίνιο
7. Βασιλόπουλος, Κώστας - Ἀθήνα
8. Βέλλιος, Κωνσταντίνος - Ναύπακτος
9. Ζαχαρόπουλος, Γεώργιος - Πάτρα
10. Λάμπου, Εὐθυμία - Ναύπακτος
11. Λέλλος, Βασίλειος - Ἀθήνα
12. Λέλλος, Γεώργιος
13. Λέλλος, Κωνσταντίνος - Ναύπακτος
14. Λόη, Μαργαρίτα - Ναύπακτος
15. Λόη, Μαρία - Ἀθήνα
16. Λόη, Σταυρούλα
17. Λόης, Βασίλειος
18. Μανώλη, Λεμονιά καί οικογένεια - Ἀγρίνιο
19. Εύκης, Ίωάννης
20. Παπαδημητρίου, Ίωάννης - Ἀγρίνιο
21. Ταράτσας, Κώστας - Αἴγιο
22. Τσιντζελαῖοι - Ἀγρίνιο

Στήν ἐκμετάλλευση εὐκαιριῶν πολλοί συγχωριανοί μας πέτυχαν
διότι τοὺς εἶχε ὠριμάσει ἡ προηγούμενη δύσκολη ἐποχή. Οἱ ἀνα-
ζητήσεις τους ἦταν πολύ ἐπίμονες καί ἀπετέλεσαν τό πρῶτο σκα-

Κοιτάζοντας τις φωτογραφίες με τούς ανθρώπους και τόν τόπο πού πατούσαν σέ πιάνει λυγμός μεγάλος και έρχονται στό νοῦ σου τόσα δράματα μέ τόσες συγκινήσεις και μέ αυτές δέν μπορεί κανείς νά εἶναι κακός παρά νά γίνεται καλύτερος. Και άναπολεῖ και άναπολεῖ... τά περασμένα.

λοπάτι τῆς ἐπιτυχίας. Ὁ χρόνος τούς ἐβράβευσε. Οἱ 10ετίες τοῦ '60 καί οἱ ἀρχές τοῦ '70 ἦταν δύσκολες, ἀλλά δέν ἔμειναν ἀνεκμετάλευτες. Ἦταν καί αὐτές γεμάτες πίκρες καί ἀγῶνες. Εἴχαμε ὅμως δικό μας ἀέρα μέ βελτιωμένες τίς πνευματικές καί ψυχικές καί σωματικές δυνάμεις. Γίναμε ὁδηγοί καί προστάτες τῶν νεωτέρων γενιῶν. Καί ἔχουν οἱ γενιές αὐτές χρέος ἀπέναντι στό μέλλον, νά ἀποτιμοῦν σωστά μέ καθαρή τήν καρδιά τό νόημά τους καί νά ἀποθηκεύσουν τά μηνύματά τους στή καθημερινή πράξη.

Οἱ ἐξελίξεις ἀπέφεραν καί ὀρισμένες ἀνέσεις

Οἱ εὐκολίες πού δημιουργήθηκαν μέ τίς ἀλλαγές καί ἐξελίξεις ἦταν ἀρκετά ὠφέλιμες καί ἀπέφεραν κάποια ἄνεση. Ἡ πρώτη ἄνεση ἦταν ἡ ἐπέκταση τοῦ αὐτοκινητοδρόμου ἀπό τό χωριό Σίμη πρὸς τά ὄρεινότερα χωριά Πλάτανο, Χάνι Λιόλιου-Καστανιά, Ἅγιο Δημήτριο, Νεοχώρι, Ἀράχωβα κ.λ.π. Ἡ συγκοινωνία ἀρκετά ἀνασφαλῆς. Τό ἔδαφος σέ πολλά σημεία ἦταν ὀλισθηρό λόγω βροχῶν καί χιονιοῦ. Τά λεωφορεῖα συγκοινωνίας ἦταν κατασκευασμένα γιά αὐτά τά ὄρεινά μέρη, ἀλλά ἐπικίνδυνα σέ τέτοιους δρόμους χωρίς μανδρώσεις, ἔργα τοιχίσεως καί προστατευτικά τοῦ δρόμου. Ἐπομένως, οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ δέν γνώρισαν τήν σιγουριά καί ἀσφάλεια τῆς συγκοινωνίας. Ἡ πιό σίγουρη καί ἀσφαλῆς συγκοινωνία ἦταν κατὰ τούς καλοκαιρινούς μῆνες. Οἱ ἄνθρωποι πού ὀδηγοῦσαν τά λεωφορεῖα αὐτά σέ

Ὁ θρυλικός καρνάβαλος στό Χάνι Λιόλιου στή δεκαετία τοῦ '60.

αυτούς τούς δρόμους θυμούνται τόν αγώνα τους ενάντια στις βροχές και τὰ χιόνια, σέ λασπωμένους δρόμους, γκρεμούς και ξεριζωμένα δέντρα. Φορτωμένα μέ ὅ,τι μπορεί νά βάλῃ ὁ νοῦς. Ἀκόμη, ὅμως, καί αὐτή ἡ συγκοινωνία ἐθεωρεῖτο σχετική ἄνεση καθ' ὅτι οἱ προγενέστεροι εἶχαν νά κάνουν πεζοπορία 5 καί 6 ὥρες γιά νά φτάσουν στό χωριό. Καί μάλιστα ἐνίστε κουβαλοῦσαν στούς ὤμους τους 25 καί 40 ὀκάδες φορτίο. Καί ὅταν ἐφταναν στό Διάσελο ταλαιπωρημένοι, ἀγνάντευαν τίς καμινάδες τῶν σπιτιῶν τους μέ τόν γαλάζιο καπνό, ἔπαιρναν μιά ἀνάσα καί λέγανε, «φτάσαμε στό σπίτι μας».

Τώρα πλέον ἐπισκέπτονται τό χωριό μέ ἄνεση καί μέ τὰ ιδιωτικά τους αὐτοκίνητα. Καί μάλιστα τὰ σταθεμεῖουν βήματα ἀπό τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τους. Αὐτή εἶναι ἄνεση. Γιά αὐτή τήν ἄνεση, ὅμως, οἱ ἀπλοί Καστανιώτες δέν ρωτοῦσαν ποτέ τί ἐπραξαν οἱ ὑπηρεσίες τοῦ κράτους γιά αὐτούς, τίς τελευταῖες 10ετίες τοῦ αἰῶνος. Ἀντίθετα, στό μέτρο τῶν δυνάμεών τους, πῆραν τσαπιά, λοστούς καί φτυάρια καί κάνανε καλή δουλειά στούς δρόμους καί τὰ σοκάκια τοῦ χωριοῦ. Ἦταν συγκινητικό νά βλέπῃ κανεῖς ἀνθρώπους ἀνεβασμένους πάνω σέ κολῶνες καί μάντρες νά δουλεύουν. Δικηγόροι, ἱατροί, ἐπιχειρηματίες καί ἄλλοι ἀπλοί ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ.

Μιά δεύτερη εὐεργετική ἄνεση, ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελίξεως ἦταν ἡ ἠλεκτροδότηση τοῦ χωριοῦ. Ἡ 10ετία τοῦ '60 καί οἱ ἀρχές τοῦ '70

δέν θεωροῦνται ἐπαναστατικές μέ κάποιες ἰδεολογίες προσωπικές ἢ ὁμαδικές. Εἶναι ἡ 10ετία τῆς ἀποκαταστάσεως προσώπων καί οἰκογενειῶν. Ἡ ἠλεκτροδότηση ἔφερε ἱκανοποιητική ἄνεση. Ἐκτός ἀπό τὰ ἠλεκτρικά φῶτα, οἱ ἄνθρωποι προμηθεύτηκαν ραδιόφωνα καί τηλεοράσεις μαζί καί ψυγεῖα. Μέ αὐτές τίς ἀνέσεις, οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ εἶχαν ὑποτάξει τούς φόβους τῆς φτώχειας, τῆς καταφρόνιας καί τοῦ μαραζώματος. Καί δέν ντρέπονται νά κοιτάζουν πίσω τούς θεόφτωχους, γυμνοῦς καί πεινασμένους, ἀλλά ἀκέραιους προπαπούδες τους. Μέ ὅλες αὐτές τίς ἐπιτυχίες, ξέρουν πόσο ἔτοιμοι εἶναι νά σηκώσουν τό βᾶρος νέων ἐποχῶν γιά νά φτάσουν παραπέρα. Ἀνανεώνονται χωρίς νά ἐγκαταλείπουν τό παρελθόν τους καί προχωροῦν σέ καινούργιους δρόμους χωρίς νά χάνουν τόν προσανατολισμό τους. Νέα πνοή στίς σύγχρονες ἀνάγκες. Μέ μοναδικό πλοῦτο τήν ἐκτίμηση δουλειᾶς καί φιλοτίμου.

Οἱ Νέοι μας

Εἴμαστε ὑπερήφανοι γιά τή Νεολαία μας. Τήν βλέπουμε καί τήν καμαρώνουμε. Αὐτοί οἱ νέοι θά διατηρήσουν ζωντανή τήν κληρονομιά τῶν πατέρων καί παππούδων τους. Ποιός ξέρεי τί θά μᾶς φέρῃ ὁ χρόνος... Πάντως, εἶναι ἔτοιμοι νά ἀντιμετωπίσουν κάθε πρόκληση τῶν καιρῶν. Εἶναι δυνατοί νά διαλέξουν κάθε ὠφέλιμη σκέψη καί πράξη. Ἐμεῖς αὐτό πιστεύουμε καί αὐτό ἐλπίζουμε. Οἱ καταστάσεις ἀνά τόν

κόσμο είναι ρευστές και ίσως επικίνδυνες. Ἡ διεθνής κοινωνία ἔχασε τήν ἰσορροπία της. Ἐσεῖς, ὅμως, τά Καστανιωτόπουλα ἔχετε καρδιά δυνατή καί τό νοῦ σας σέ αὐτά πού ἐπέλεξαν οἱ γονεῖς σας. Γνωρίσατε τούς σκοπούς τους, καί γι' αὐτό νά μετέχετε στούς στόχους τους! Νά μετέχετε! Στό ὄνομά σας ἀνακεφαλαιώνεται ὁ ἀπολογισμός στό κατῶφλι τοῦ μέλλοντος.

Ἡ προσήλωσή σας μᾶς βεβαιώνει ὅτι ζοῦμε σέ ἕνα νέο ὁμορφο κόσμο, μέ νέες ἐπιλογές καί σχέδια, μέ νέες οἰκογένειες καί αἰσιοδοξία γιά τό αὔριο. Ἐχετε τίς δυνάμεις πού ἀπαιτοῦνται νά διῆτε ἕναν τόπο ἥρεμο, γεμάτο κόσμο ἀγαπητό καί μέ μεγάλο ἐνθουσιασμό γιά τήν ζωή. Ἀξιέπαινη ἡ δραστηριότητά σας καί τό ξεκίνημά σας γιά τήν ἀνακαίνιση καί διαμόρφωση τοῦ τόπου. Δικαιοῦστε ἀπόλυτα τόν ἔπαινο. Ἀποφεύγετε αὐτό πού λέγεται συχνά, «δέν βαριέσαι, ἀδελφέ»... καί μερικοί δέν θέλουν συμμετοχή στά κοινά προγράμματα καί κοινά πανηγύρια χαρᾶς. Μήν ἀφήνετε τό γέλιο καί τό τραγοῦδι, γιατί κοντεύει νά χαθῇ. Νά ψάχνετε ἐπίμονα γιά τή φιλία, τήν ἀγάπη καί τή συνεργασία.

Ἐσεῖς, οἱ νέοι, λοιπόν, ἔχετε τό λόγο. Φανεῖτε δυνατοί, ὄχι μόνο στή δική μας μικρή περιφέρεια τοῦ χωριοῦ ἀλλά καί στόν εὐρύτερο τόπο τῆς πατρίδος. Γίνετε συντροφιά τῶν μεγαλυτέρων στήν ἡλικία, ὅσοι λίγοι καί ἂν εἶναι. Μιλήστε μέ τήν ἀπλή παρουσία σας γιά ἐκεῖνα πού ἐνδιαφέρουν τό χωριό καί τόν κόσμο γύρω του. Τοῦτο

Οἱ νέοι μας, πηγὴ χαρᾶς καί αἰσιοδοξίας πού καλοῦνται νά ἀγωνιστοῦν γιά αὐτόν τόν τόπο. Αὐτοί θά προσφέρουν συντροφιά σ' αὐτούς πού τήν ζητᾶνε.

θά γίνη μέ τήν ζωηράδα σας, μέ τό τραγοῦδι καί τό χορό σας. Καί δέν εἶστε ἀνώνυμοι, ἔχετε ὄνομα, συγχωριανοί, πατριῶτες, συναγωνιστές, φίλοι. Εἶστε τό στήριγμά μας, ὁ ζωηρός δεσμός τοῦ αἵματος. Γιά αὐτό σᾶς σφίγγουμε ἕναν πρὸς ἕναν τό χέρι καί σᾶς φιλοῦμε σταυρωτά ὅπου σᾶς ἀνταμώνουμε.

Εἶστε ἕνας κόσμος ἀλλοιώτικος πού πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς σᾶς ζηλεύουμε καί σᾶς εὐχόμεθα! Ξέρουμε πὼς κυκλοφορεῖτε σέ λεωφόρους καί σέ σφύζουσες πόλεις τῆς Ἑλλάδος μας. Νά ἀφήσετε ὅμως καί ἀρκετό χῶρο στήν καρδιά σας γιά τόν ἀγριωπὸ ἀλλά πολὺ φιλόξενο καί γλυκὸ τόπο τοῦ χωριοῦ. Ἐμεῖς οἱ συνταξιούχοι ζοῦμε πάντα μέ τήν νοσταλγία τοῦ χωριοῦ καί ἐρχόμαστε ἐδῶ γιά νά δοῦμε καί νά μάθουμε τά νέα γιά τήν δική μας κοινωνία, νά ποῦμε τά δικά μας καί νά πιοῦμε ἕνα κρασάκι μέ ὅλους σας.

Νά κάνετε κάποιες γιορτές μέ μεζεδάκια, μέ τυρί, λουκάνικα καί πάνω ἀπ' ὅλα νά πλανᾶται ἡ τσίκνα τῶν μεζέδων μέ τή νοστιμιά τους. Καί λίγο κρασάκι στά ποτήρια νά ἀνάβουν στά μάτια μυθικές ὀπτασίες καί νά ἀναδεύη γεμάτη ἀνθρωπιά ἡ καρδιά σας. Νά μάθετε ὅλοι σας νά τραγουδάτε καί νά χορεύετε τούς χορούς τῆς λεβεντιάς χωρὶς νά ξεχνᾶτε τούς προγόνους σας.

Νεολαία Καστανιωτῶν στή πλατεία τοῦ χωριοῦ μας, 2016.

Κάπου στην αρχή της πρώτης 10ετίας του 21ου αιώνας είδα μία ανακοίνωση σε μία τοπική εφημερίδα, «Πλατανιώτικα Νέα». Εκεί αναφέρονται οι επιτεύξεις των στόχων της Έπιτροπής του Συλλόγου Καστανιωτών. Ήταν μία αναφορά που αφορούσε στην περιποίηση και άρεστή εμφάνιση του χωριού. Και γι' αυτό τό σκοπό έγινε και γίνεται μία αδιάκοπη πάλη με συσπείρωση και συντονισμένη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα. Γράφει λοιπόν, η ανακοίνωση: «Σε πείσμα της εποχής που θέλει τους Συλλόγους να καταθέτουν τα όπλα και να αδρανοποιούνται σιγά-σιγά, ο Καστανιώτικος Σύλλογος ανασκουμπώθηκε και πέρασε σε δεύτερη φάση δραστηριοτήτων, με μπροστάρηδες τόν δικηγόρο Άθανάσιο Λέλλο, τόν γιατρό Χρήστο Άγγελάκη, τήν κα Βασιλική Λόη-Λάμπου και τό Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, τούς όποιους ακολουθοῦν ένεργά μέλη, οί ξενιτεμένοι μας, καθώς και φίλοι του χωριού μας».

Προχωρήσαμε φέτος στά παρακάτω έργα

1. Καθαρισμός δεξαμενής της κεντρικής βρύσης
2. Κατασκευή μάντρας κάτω από τήν ιδιοκτησία Ή. Λέλλου
3. Κατασκευή μάνδρας αντιστήριξης της πλατείας
4. Κατασκευή έργων ύποδομής για παιδική χαρά
5. Κατασκευή έργων ύποδομής για γήπεδο
6. Συμπλήρωση ήλεκτροφωτισμού από τή θέση Δρέματα στον Προφήτη Ήλία. Ή προμήθεια των κολώνων ήταν προσφορά των αδελφών Γεωργίου και Θάνου Τομαρά.
7. Έπέκταση Δημοτικού Καταστήματος με ύποδομή για πέργκολα-κληματαριά.
8. Φωτισμός μεγάλης μάντρας πάνω από τήν πλατεία. Οί προβολείς είναι προσφορά του Συλλόγου και τά φανάρια προσφρά Ή. Κ. Άντωνοπούλου, Κωνστ. Στάϊκου και Άνδρέα Άγγελάκη.
9. Αποκατάσταση ζημιών στην Έκκλησία του Άη-Λιά. Έγιναν οί πρώτες εργασίες και έχει δρομολογηθή ή αντικατάσταση κεραμοσκεπής που είναι προσφορά του Βασιλείου Ά. Λόη.

Αυτά για φέτος. Μέ τήν εύχή όλων μας να είμαστε όλοι καλά και να δώσουμε ραντεβού τό 2004. Μέ τήν έλπίδα ότι θά προλάβουμε τό τραίνο της αναπτύξεως και θά κάνουμε τό όραμά μας πραγματικότητα. Σύλλογος-Τοπικό Συμβούλιο.

Οί Απόδημοι Χωριανοί μας

Οί απόδημοι χωριανοί μας φτάνουν άραιά-άραιά στη γενέθλια γή για να πάρουν κάτι από τίς ρίζες της αλλά και να δώσουν. Φτάνουν με αξιοπρέπεια φορτωμένοι και με άρκετή πείρα από τά ξένα να μās πουν με τήν ίδια τους τή ζωή για τά δύσκολα της ξενιτειάς. Τούς χαιρόμαστε και τούς αγαπούμε γιατί είναι δικοί μας και σάρκα από τή σάρκα του Έλληνισμού μας. Δέν είναι οί φτωχοί μετανάστες που πήραν των όματιών τους να βρουν καλύτερη τύχη. Πρόκοψαν και με τόν μόχθο τους έκαναν κομπόδεμα και στέλνουν και μέρος στην Πατρίδα τους, στό χωριό.

Είμαστε υπερήφανοι που είχαμε και έχουμε αποδήμους Καστανιώτες που δέν ξέχασαν τό χωριό τους, έχουν τό νοῦ τους αλλά και τήν καλή καρδιά τους στραμμένη σ' αυτό. Χαίρονται να άκούν για τήν αλλαγή και ίκανοποιητική πρόοδο χωρίς να χαλαρώνουν τούς δεσμούς τους.

Αυτό ίκανοποιεί όλους μας και μās δίνει άρκετή αισιοδοξία για δημιουργία στενότερων σχέσεων στηριγμένων σε εύρύτερο φάσμα.

Σεβαστή προτροπή ξενιτεμένου Καστανιώτη

Πρίν 40 χρόνια περίπου, κάτω από τά αιωνόβια πλατάνια στη χωμάτινη πλατεία και μετά στην τάβλα του αείμνηστου Λιόνα, κάτω από τήν κληματαριά, μία ομάδα φιλόδοξων νέων, με πείσμα και με μεγάλα όνειρα πρότεινε τήν ανακαίνιση του χωριού.

Τό όραμα άκουγόταν πολύ καλό, αλλά φάνταζε όνειρο άπατηλό ως προς τήν ύλοποίησή του. Πές ό ένας, πές ό άλλος, και άπολαμβάνοντας από τή μία τούς ήχους του κλαρίνου του αείμνηστου Δασκάλου Λάμπρου Μάμαλη και από τήν άλλη τή νοστιμιά του ψητού και του γλυκόπιστου κρασιού, του αείμνηστου Ντάρλα, τίς πρωϊνές ώρες, βγάλαμε τήν άπόφαση. Ανεβάσαμε τόν πήχυ στην κορυφή του πλατάνου, πολύ πιό ψηλά του έφικτού. Αποφασίσαμε να αναβαθμίσουμε τήν Καστανιά και να τήν κάνουμε τό καλύτερο χωριό της όρεινης Ναυπακτίας.

Τήν άλλη ήμέρα που ξυπνήσαμε, συνειδητοποιήσαμε ότι για να ύλοποιηθή ή άπόφαση που είχαμε πάρει τό προηγούμενο βράδυ για τήν Καστανιά, άπαιτείτο Ήράκλειος άθλος και ή υπέρβαση του έαυτού μας, όλων ήμῶν, αλλά εκτιμήσαμε ότι θά γράφαμε ιστορία πραγ-

ματοποιώντας αυτόν τον άθλο.

Έτσι νικήσαμε τό φόβο, τήν άμφιβολία και τήν άμφισβήτηση τοῦ οράματος και μέ τήν οικονομική συμμετοχή τοῦ μεγάλου εὐεργέτη τοῦ χωριοῦ μας Ἰωάννου Ξύκη, τό ὄνειρο ἔγινε πραγματικότητα.

Πρώτη φορά πέρυσι, παραδέχθηκε ἡ πολιτεία διά μέσῳ τοῦ Δημάρχου μας ὅτι τό χωριό Καστανιά δικαιούται νά λάβῃ χρυσό μετάλλιο ὄχι μιά ἀλλά δύο φορές γιατί στίς ἐργασίες γιά τήν ἀναβάθμιση τοῦ χωριοῦ δέν συμμετείχε οὔτε ἡ πολιτεία, οὔτε τό κράτος, παρά μόνο οἱ Καστανιώτες-Καστανιώτισσες.

«Τό ὄνομά μου εἶναι Γιάννης Εὐθυμίου Καλλιμάνης και παίρνω τό θάρρος νά ἐπικοινωνήσω μαζί σας και νά συστηθῶ παράλληλα, γιατί πάρα πολλοί παραλήπτες τῆς ἐπιστολῆς μου αὐτῆς μπορεί νά μή μέ γνωρίζετε. Ἐφυγα ἀπό τό χωριό σέ ἡλικία δώδεκα χρονῶν και μετανάστευσα στήν Αὐστραλία ὅταν ἤμουν 17 χρονῶν, ὅπου και κατοικῶ μόνιμα ἔκτοτε. Ἐπισκέπτομαι τό χωριό τά τελευταῖα χρόνια κάθε χρόνο μέ τή σύζυγό μου και συμμετείχα και ἐγώ συμβολικά στήν ομάδα Νέων τοῦ ὀνείρου, ὅπως ἀναφέρω στήν εἰσήγησή μου τήν 10ετία τοῦ '80.

Ἐπιτρέψτε μου νά μοιρασθῶ μαζί σας τοὺς δικούς μου συναισθηματισμούς γιά τό χωριό μας. Προσωπικά πίστευα ἀλλά και διαπίστωσα ὅλα αὐτά τά χρόνια πῶς ὅταν βρισκόμαστε κάπου μαζί, τίποτε δέ μᾶς ἐνώνει τόσο ὅσο ὁ κοινός τόπος καταγωγῆς. Τίποτε δέν εἶναι τόσο δυνατό ὅσο ὁ δεσμός μας μέ τή γῆ τῶν πατεράδων μας. Τίποτε δέν μπορεί νά ἀντικαταστήσῃ τά αἰσθήματα πού νοιώθουμε ὅταν πατᾶμε τά ἅγια χώματα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας μας. Τίποτε δέν μπορεί νά ἀντικαταστήσῃ τίς ἀναμνήσεις, ὅταν μέ εὐλάβεια προσκυνοῦμε ἀνάβοντας ἕνα κερί στή μνήμη τους, στοὺς τάφους τῶν ἀγαπημένων μας.

Εἴμαστε ὅλοι μας Καστανιώτες, ὅπου και ἂν βρισκόμαστε, ὅσο μακριά και νά βρισκόμαστε ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλον, ὅπου γῆς κι ἂν μᾶς ἔλαχε νά κατοικοῦμε. Μπορεῖ νά εἴμαστε τά φύλλα πού ὁ ἀνεμος τῆς μοίρας και τῆς ζωῆς τά σκόρπισε στά τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα ἀλλά ποτέ δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι εἴμαστε φύλλα ἐνός και μόνο δέντρου, τοῦ χωριοῦ μας, τῆς Καστανιάς μας. Γνωρίζω ὅτι ὁ χρόνος δέν ἦταν τό ἴδιο δίκαιος μέ ὅλους μας.

Γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε κάτω ἀπό πάρα πολύ δύσκολες συνθῆκες. Μερικοί ἔχουν ὑποφέρει περισσότερο, ἔχουν ταλαιπω-

ρηθεῖ, πικραθεῖ, ἀπογοητευθεῖ και λυγίσει ἴσως. Ἐνῶ γιά κάποιους ἄλλους τά πράγματα ἤρθαν πῶς βολικά στή ζωή. Σέ ὅλους ὅμως, στό βᾶθος τῆς ψυχῆς μας καίει ἡ ἴδια φλόγα, αὐτή τῆς νοσταλγίας και τῆς ἀγάπης γιά τήν Καστανιά. Μιά φλόγα πού ἄλλοτε μᾶς τρώει και ἄλλοτε μᾶς ζεσταίνει. Ἄς ξεχάσουμε λοιπόν ὅλα τά ἄλλα πού μᾶς χωρίζουν κι ἄς φουντώσῃ μέσα μας αὐτή ἡ φλόγα πού μᾶς ἐνώνει ὅλους και ἄς μυσσοῦμε σέ αὐτή τή φλόγα τῆς ἀγάπης τά παιδιά και τά ἐγγόνια μας. Τό χωριό μᾶς ἔχει ἀνάγκη ὅλους μας. Ὁ καθένας μας κάτι ἔχει νά προσφέρῃ στόν μεγάλο σκοπό νά ἐξακολουθήσουμε νά κρατᾶμε τήν Καστανιά ζωντανή. Ἄλλος ἔχει χρήματα, ἄλλος γνώσεις, ἄλλος ἐμπειρία, ἄλλος γνωριμίες, ἄλλος θέληση γιά δουλειά. Ὁ καθένας μπορεί νά προσφέρῃ κάτι ἐξίσου σημαντικό. Τό μόνο γιά τό ὅποιο πρέπει νά παλέψουμε εἶναι ἡ ὁμόνοια, ἡ ὁμοψυχία και ἡ ἀγάπη σέ κάθε μας κοινή προσπάθεια.

Εἶδαμε πόσο ἔχει μεταμορφωθεῖ και ξανανοιώσει, θά ἔλεγα, ἡ Καστανιά. Εἶδαμε πόσο τή ζηλεύουν -βέβαια μέ τήν καλή ἐννοια τῆς λέξεως- τά γύρω χωριά. Εἶδαμε πόσοι πιά μιλοῦν γιά τό ὄμορφο αὐτό χωριουδάκι μας. Ἐχουμε κάνει ἕνα μικρό θαῦμα μέσα ἀπό τίς πῶς ἀντίξοες συνθῆκες και ἔχει γίνει παράδειγμα γιά ὅλους. Ἄς σταθοῦμε στό ὕψος τῶν περιστάσεων κι' ἄς συνεχίσουμε στήν ἴδια κατεύθυνση. Μακριά ἀπό τίς ὁποῖες διαφορές, προσωπικές ἢ ἄλλες. Τό χρωστᾶμε στή μνήμη αὐτῶν πού πλήρωσαν αὐτή τή μεγάλη ἀγάπη και λατρεία μέ τό αἷμα τους. Τό χρωστᾶμε στή μνήμη τῶν προγόνων μας. Τό χρωστᾶμε στοὺς ἑαυτοὺς μας.

Ἡ Καστανιά μπορεί νά γίνῃ πόλος ἑλξεως ἀλλά και μοντέλο ἀναπτύξεως. Νά ἀποδείξουμε ἀκόμη ὅτι και ἡ κρίση πού μαστίζει τήν Ἑλλάδα μας δέν θά μᾶς πτοήσῃ νά δείξουμε τή δύναμη πού κρύβουμε μέσα μας οἱ ἀπανταχοῦ Καστανιώτες, ὅταν τό ἀποφασίσουμε. Νά μήν ἀφήσουμε τά προγονικά μας νά ρημάξουν και τό χωριό νά γυρίσῃ πίσω στή λήθη τοῦ χρόνου.

Νομίζω ὅτι αὐτό μπορεί πραγματικά νά γίνῃ τό νέο ὄραμα και τό ἐπόμενο ὄνειρο πού θά μᾶς ἐνώσῃ ὅλους μαζί πάλι και θά δώσῃ δύναμη σέ ὅσους μένουν στό χωριό γιά ἕνα νέο ξεκίνημα. Τήν ὑλοποίηση ἐνός προγράμματος μέ τά ἀπαραίτητα κατασκευαστικά ἀλλά και ἔργα συντηρήσεως πού θά ἀποφασισθοῦν ἀπό κοινοῦ και θά ὑλοποιοῦνται μόνον ὅταν θά ὑπάρχουν τά ἀπαιτούμενα χρήματα.

Μαζική συμμετοχή στή Γενική Συνέλευση τοῦ Αὐγούστου τοῦ

2016, τό αποτέλεσμα από την οικονομική εξόρμηση για την αποπληρωμή του χρέους, τό υψηλό ήθικό των συγχωριανών, μας ό διακαής πόθος όλων νά σταματήσουν οι διχαστικές αντιπαραθέσεις.

Η προσωπική έπιστολή πού έλαβα από τόν έκλεκτό φίλο καί συγχωριανό δικηγόρο κ. Αθανάσιο Λέλλο είναι τό έρεισμα για μένα νά γράψω πρós όλους τούς συγχωριανούς μου αυτή τήν έπιστολή. Μέ αυτό, προσπαθώντας νά μπώ όσο πιο βαθιά μπορώ μέσα στον ψυχικό σας χώρο καί νά ευαισθητοποιήσω τό αίσθημα καί τήν αγάπη σας για τό χωριό μας. Παράλληλα θά σās παρακαλέσω νά συμβάλετε μέ όποιονδήποτε τρόπο μπορείτε νά συνεχίσουμε τήν ανάπτυξη του χωριού μας.

Τώρα θά σās μεταφέρω τις σκέψεις του Συλλόγου καί της Κοινότητας πού προσωπικά μέ βρίσκουν απόλυτα σύμφωνο.

Νά προγραμματίσουμε τό μεγάλο αντάμωμα των άπανταχού Καστανιωτών τό καλοκαίρι του 2018. Πιθανή ήμερομηνία τό Σαββατοκύριακο 18 καί 19 Αυγούστου. Τό αντάμωμα αυτό νά περιλαμβάνη πολλές καί ξεχωριστές εκδηλώσεις. Είμαι πεπεισμένος ότι ή Έπιτροπή πού θά συσταθή θά πρωτοτυπήσει σε έπιλογές θεμάτων όπως έκανε καί στο παρελθόν.

Πρέπει όμως νά συνδυαστή καί μέ έναν οικονομικό στόχο πού θά επιτρέψει πρώτον νά εξοφληθή τό ποσό των 11.000 ευρώ πού έμεινε ως υπόλοιπο χρέους καί δεύτερον νά κατασκευάσουμε ένα ή περισσότερα έργα στο χωριό. Έργα πού θά εγκαινιαστούν καί θά προβάλουν, παράλληλα, τό χωριό μας. Έργα πού θά αποφασίσουμε

όλοι μαζί. Έργα πού θά κρίνουμε άπαραίτητα για τήν αναβάθμιση καί προβολή του χωριού μας. Εγώ, προσωπικά, έχω αναλάβει ένα συγκεκριμένο έργο: τή διάπλαση καί αναβάθμιση της εισόδου του χωριού εκεί όπου βρίσκεται τό ύδραγωγείο. Πιστεύω ότι θά είναι ανεκτίμητες καί αξέχαστες αυτές οι στιγμές της ανταμώσεως, ειδικά για χωριανούς καί συγγενείς μας πού δέν έχουν ούτε καν γνωρισθεί στα ιερά χώματα των παππούδων καί πατεράδων μας. Ευελπιστώ ότι σās βρίσκω όλους σύμφωνους καί ότι οι συνθήκες είναι πιο ώριμες από ποτέ νά προχωρήσουμε στον προγραμματισμό του ιστορικού αυτού ανταμώματος καί νά δώσουμε τό πράσινο φώς. Έχουμε έναμιση χρόνο μπροστά μας νά δουλέψουμε για νά στηθι τό όλο πρόγραμμα μέ απόλυτη επιτυχία.

Μετά από παράκληση παραγόντων του χωριού μας νά συμμετάσχω σε μία Έπιτροπή για τήν όργάνωση αυτής της μεγάλης εκδηλώσεως δέχτηκα νά συμμετάσχω γιατί πιστεύω ακράδαντα πως θά έχω δίπλα μου όλους τούς Καστανιώτες καί τις Καστανιώτισσες για νά μοιρασθούμε αυτές τις μοναδικές στιγμές συναισθημάτων. Νά δώσουμε μία υπόσχεση, έναν όρκο, ό ένας πρós τόν άλλον, πως ποτέ αυτό τό Δέντρο της Καστανιάς άπ' τό όποιο όλοι μας προερχόμεθα, δέν θά μείνει από φύλλα. Τελειώνοντας παρακαλώ δεχτείτε τήν αγάπη καί τόν σεβασμό μου πρós τό πρόσωπό σας».

Συγχαρητήρια στον κ. Καλλιμάνη για τις θαυμάσιες προτροπές του καί του εύχόμεθα υγεία καί υπομονή.

Τό ἀντάμωμα τῶν Καστανιωτῶν μέ τίς ρίζες τους

Κάποιον Αὐγουστο οἱ Καστανιωῖτες θά συγκεντρωθοῦν σάν προσκυνητές νά ἀνταμώσουν μέ τίς ρίζες τους. Νά γνωριστοῦν, νά κουβεντιάσουν καί νά ποῦν πολλά γιά αὐτό τό μεγάλο διάστημα διακοπῆς ἐπικοινωνίας, λόγῳ μεταβολῆς καταστάσεων καί ἐποχῶν. Οἱ νέοι καί ὅσοι ἡλικιωμένοι ὑπάρχουν θά θυμηθοῦν τά παλαιά τῆς ζωῆς μέ τούς θρύλους της. Γιά λίγο θά ζήσουν παλαιές σκηνές ἀπό τή ζωή τοῦ χωριοῦ. Θά ἀγναντέψουν τά πλάγια πού εἶναι μάρτυρες μιᾶς ταλαίπωρης περασμένης ζωῆς. Θά κοιταχθοῦν στά μάτια ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον. Καί μερικοί σταυρωτά θά ἀγκαλιαστοῦν γιατί θά τοὺς δοθῇ ἡ εὐκαιρία νά ξαναζωντανέψουν τά περασμένα. Ἔτσι ἡ ἀγάπη καί ἡ φιλία γιά τό χωριό θά μεγαλώσῃ περισσότερο. Νά γίνῃ ζωντανή, λοιπόν, ἡ ἐπαφή ὄλων. Τό φράγμα μεγάλων ἀποστάσεων δέν χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπό τήν ἀγάπη καί τό ἐνδιαφέρον γιά τόν τόπο τους.

Οἱ τρυφερές ρίζες πού ἔμειναν βαθύτερα στή γῆ μέ τό ξερίζωμα τοῦ δένδρου, εἶναι ἐκεῖνες πού ζητᾶνε τήν ἐπαφή. Εἶναι τό μουσκεμένο ἀπό δάκρυα χειρομάντηλο τῆς μάνας γιά τόν ταξιδιώτη γιό. Οἱ δεσμοί παρέμειναν ὁλόθερμοι παραπέρα ἀπό τά κύματα, ἀπό τόν χρόνο, καί ἀκόμη παραπέρα καί ἀπό τήν ζωή. Καί ἐάν κάποιος ζῇ μακριά, νά ζῇ μέ τό νοῦ καί τήν καρδιά του κοντά στίς ρίζες του. Νά φέρνῃ στό νοῦ του γιορτές καί πανηγύρια. Τούτῃ ἡ αἴσθησις νά εἶναι ἡ ἴδια καί γιά ἐκεῖνους πού ζοῦν ἐντός τῆς πατρίδας μας Ἑλλάδας.

Τό τραγοῦδι καί ἡ συντροφιά

Ἄς δώσουμε τήν προσοχή μας καί σέ ἕνα ἄλλο γεγονός. Καί αὐτό εἶναι τό τραγοῦδι πού τραγουδοῦσαμε καί χορεύαμε. Τήν μουσική πού ἀκούγαμε καί γλεντάγαμε. Πρέπει νά τήν ξαναζήσουμε ἀφοῦ ἀνακαλύψουμε τήν ὁμορφιά της. Μπορεῖ νά πλημμυρίξῃ ὁ κόσμος ἀπό μελωδίες, μπορεῖ κάθε εἶδος μουσικῆς, νά ἔχει τήν δική του ὁμορφιά -καί τήν ἔχει- ὅμως ἀπό ὅλες τίς μορφές της, ἡ δική μας εἶναι ἀναντικατάστατη. Δέν μπορεῖ καμμιά ἀπό τίς ξένες μουσικές νά δώσῃ τήν ἐκφραση. Νά μπορῇ νά ἐκφράσῃ αὐτά πού νοιώθεις. Τήν λεβεντιά, τήν παλληκαριά, τήν ἀγάπη καί τόν ἀγνό ἔρωτα τῶν ἀνθρώπων γιά τά μεγάλα γεγονότα τῆς ζωῆς.

Ἑορταστικές ἐκδηλώσεις

Οἱ γιορτές καί ὅλες οἱ ὁμαδικές συγκεντρώσεις μας εἶναι ὁάσεις. Ἐκεῖ γεμίζει ὁ νοῦς καί χαίρεται ἡ καρδιά μέ τήν καλή παρέα. Ξαλαφρώνει ἡ ψυχὴ ἀπό τόν ἀλληλοσπαρασσόμενο καί τεχνολογικῶς ἀναπτυσσόμενο κόσμο. Αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ ἀγαλλίαση στό χωριό μέ τήν παρέα καί ἐκφράζει τίς ἐπιθυμίες καί τοὺς πόθους καί ἀνταλλάζει εὐχές γιά υἱεῖα, εἰρήνη καί προκοπή.

Αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ εἶναι ἡ νικητήριος δύναμις πού γύρω περιστρέφονται ὅλα τά συναισθήματα τοῦ ἀνθρώπου. Καί, μακριά ἀπό τήν παρέα, ὁ ἐγωισμός, πού εἶναι τό μεγαλύτερο ἐλάττωμα στὸν κόσμο. Κάποιοι εἶναι γνωστικότεροι, κάποιοι δυναμικότεροι, κάποιοι αποφασιστικότεροι καί κάποιοι τολμηρότεροι ἀπὸ ἐμᾶς. Νά ἀκολουθοῦμε καί νά συμβάλλουμε. Ὅταν ὁ σεβασμός καί ἡ φιλαδελφία εἶναι μέσα μας, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιτυχία τῆς μεγάλης ἀλλαγῆς, τόσο τοῦ τόπου, ὅσο καί τῶν κατοίκων. Μέσα σ' αὐτές τίς ἐκδηλώσεις νά ὑπάρχῃ ἡ καλόπιστη ἀγάπη τῶν οἰκογενειῶν μας. Νά γνωρίζονται καί νά συνδέονται μέ ἀληθινὴ καί εἰλικρινὴ φιλία.

Ἕνας παλιός κόσμος ἔρχεται στό νοῦ μου

Αὐτός ὁ κόσμος ἄλλοτε μοῦ φέρνει δάκρυα καί ἄλλοτε καημούς καί πόνους. Εἶθε νά μποροῦσα νά τόν περιγράψω. Μιά μάνα ἔλεγε στή γειτόνισά της. Ὁ ἄνδρας μου ταξιδεύει καί πότε θά γυρίσῃ, δέν ξέρω. Εἶναι ἕνας χρόνος τώρα.

Μιάς άλλης γειτόνισας, ό μεγαλύτερος γιός ταξιδεύει καί αυτός γιά πολύ καιρό. Ούτε γράμμα ούτε γραφή. Τόν ταχυδρόμο του χωριού ρωτούσε κάθε τόσο.

Τόσοι καί τόσοι σάν κι αυτές, περίμεναν μέ αγωνία καί λαχτάρα νέα τους. Άλλοι από τόν πατέρα, άλλοι από τόν άδελφό καί άλλες από τόν αγαπημένο τους γιά τό γάμο. Μά, καί άλλοι γιά τήν συντροφιά τους.

Έτσι περνούσαν χρόνους καί καιρούς, μέ εϋχές καί προσευχές χωρίς νά λείπη καί τό τραγουδι τής ξενιτειάς πού έμοιαζε μέ μοιρολόγι δυνατό. Μεγάλη ή υπόθεση τής μοναξιάς στήν ψυχή του ανθρώπου. Δέν προσπερνιέται εύκολα μέ ένα κρασάκι ούτε μέ ένα τσιπουράκι. Αυτό τό συναίσθημα τό έχει δυνατό ό Καστανιώτης μέσα του, γιατί είναι φύτρο από τήν Καστανιώτισσα Μάνα. Αυτή είναι ή πραγματικότητα καί τήν πραγματικότητα δέν τήν ύποτιμά κανείς.

Καί έσείς Καστανιωτόπουλα μέ δυνατό τό συναίσθημα καί περισσή αγάπη, δώσετε στή μάνα καί πατέρα, στόν παππού καί τή γιαγιά. Δώσετε καί στό χωριό αυτό πού δικαιούται καί αυτό πού του ανήκει.

Παραπονείται ό τόπος

Άς συνειδητοποιήσουμε τό γεγονός πώς ό τόπος παραπονείται καί τό παράπονό του φαίνεται καθαρά όταν φυτρώνουν άγριόδεντρα, βάτα καί φτέρες. Καί αυτά κλείνουν τά δρομάκια καί μονοπατάκια ώστε νά μήν είναι εύκολο τό διάβα από τό ένα μέρος στό άλλο. Τό ίδιο συμβαίνει καί μέ τά έγκαταλελειμμένα σπίτια. Οί αϋλές τους χορταριάζουν, οί γλάστρες μέ τίς μαντζουράνες καί τά βασιλικά δέν ανθίζουν. Οί κληματαριές ξεραίνονται καί αυτές. Γιατί τούς λείπει τής νοικοκυράς τό χάδι. Όσο περισσότερο αγαπιέται καί περιποιείται ό τόπος, τόσο περισσότερο ήρεμεί καί ζεσταίνει τίς ψυχές μας. Αυτή ή φροντίδα είναι ή ζωντανή έπαφή πού ξεκουράζει κάθε έναν πού έχει τήν έννοιά του. Νά έχουμε, λοιπόν, καί έμείς τήν έννοιά του, καθώς καί σέ όλα τά άλλα γύρω μας πού όμορφαίνουν καί χαροποιούν τή ζωή μας. Αυτά, θά μάς δώσουν πολλά, από τή δική τους πλευρά. Είτε είναι πρασινάδες καί λουλούδια, είτε μηλιές καί κερασιές. Μήν ξεχνάτε πώς καί ή γειτονιά του χωριού έχει καί αυτή νά δώση.

*Ό άείμνηστος μετέπειτα Παπα-Λέλλος
από τό μέτωπο τής Μικράς Ασίας, 1917*

Οικογένεια Γεωργίου Δημητρίου Λέλλου (Παπα-Λέλλου)
1935-1938.

Όρθιες από άριστερα: Λαμπρινή Ίωάν. Λόη, Άγλαΐα Γεωργ. Λέλλου
Καθήμενοι από άριστερά: Ίωάννης Ήλ. Λόης, Γεώργιος Δημ. Λέλλος
(μετέπειτα Παπα-Λέλλος), 1952.

Κάθε φορά πού κοιτάζω τούτες τίς φωτογραφίες παίρνουν μαζί τους
καί τήν ψυχή μου καί μαγνητεύουν τά σύννεφα. Καί ἐκεῖνα ὄλο
καί χαμηλώνουν γιά νά γλυκάνουν καί νά μαλακώσουν τήν ψυχή μου
γιά νά ἀντέξω τή μεγάλη ἀπόσταση τοῦ χρόνου καί τῆς ξενιτειᾶς.
Ἡ μανούλα μου παιδούλα μέ τήν οἰκογένειά της, γονεῖς καί ἀδελφία.

Πάλαι ποτέ, διακρίνο-
νταν γιά τήν ὁμορφιά καί
λεβεντιά τους. Κούλα καί
Φώτω Γιάννη Λόη, Γεωργία,
Γιάννης καί Εὐγενία Κωνστ.
Ἀντωνοπούλου, Μαργαρίτα
καί Γεώργιος Κ. Λόης.

Τίποτε δέν φεύγει τόσο γρήγορα σέ αὐτόν τόν κόσμο ὅσο ὁ χρόνος καί
παίρνει μαζί του πολλούς ἀπό τήν παρέα μας. Ἐδῶ βλέπουμε μερικούς
πού μᾶς λείψανε. Ὁ Μπάρμπα-Κώστας Λιδόλιος, ὁ Μπάρμπα-Γιάννης
Γιωργλίδης, Αἰμίλιος Ξύκης καί Λεωνίδας Τσιντζέλης.

Ο παρελθών και παρών χρόνος συνυπάρχουν σέ αυτή τήν ιστορική φωτογραφία. Τό αναγνωρίζουμε και φέρνουμε στή μνήμη μας τήν παρέα τους και τά ένδιαφέροντα τής ζωής πού μοιραζόμασταν κάποτε.

Η φωτογραφία αυτή μάς συντηρεῖ γόνιμη τή νοσταλγία παλαιῶν ἡμερῶν, ἔτσι μεγαλώνει και ἡ ὑπερηφάνειά μας γιά τόν καλό και ὡραῖο κόσμο τοῦ χωριοῦ μας.

Αὐτά τά πρόσωπα μέ τούς μικρούς μαθητές μάς θυμίζουν σημαντικές στιγμές πού μάς φέρνουν βαθύτερα στήν κατανόηση τοῦ χρόνου πού πέρασε.

Δέν χάνεται ποτέ ἡ ἀπλότητα τής ὁμορφιάς και τής καλοσύνης τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἐκεῖνες πού κληρονομοῦνται ἀπό τούς ἀπογόνους. Κέρδος μας ἡ ἀνάμνηση, λοιπόν, αὐτῶν τῶν νεανίδων. Ἀγγελική Βέλλιου, Βασιλική Ξύκη και Μαρία Βασιλοπούλου

Μαθητές του
Δημοτικού
σχολείου
Καστανιάς
σέ έθελοντι-
κή έργασία
καθαριότητας
στη δεκαετία
του '60.

Έορτασμός 25ης Μαρτίου 1965. Από άριστερά όρθιοι: Άδαμάντιος
Παπαδοκοκκαλάκης (Δάσκαλος), Ίωάννης Γρ. Βασιλόπουλος,
Κωνσταντίνος Αίμ. Ξύκης, Παναγιώτα Ίωάν. Λόη, Νικόλαος Γεωργ.
Άθανασόπουλος, Παναγιώτα Ίωάν. Κουβάρα, Άρετή Κων. Αντωνοπούλου,
Κωνσταντίνος Άντ. Μανώλης και Χρήστος Δημ. Άγγελάκης.
Από άριστερά καθήμενοι: Κωνσταντίνος Χρ. Αντωνόπουλος, Χαράλαμπος
Δημ. Άγγελάκης, Νικόλαος Ίωάν. Βέλλιος, Σπυριδούλα Γεωργ.
Άθανασοπούλου, Άγγελική Άθαν. Αντωνοπούλου, Εύανθία Ίωάν. Βέλλιου
και Ίωάννης Άντ. Αντωνόπουλος.

Ό Παπα-Λέλλος
μέ τόν Άθανάσιο
Σκανιά κατά
τήν έκσκαφή
τών θεμελίων
του Άη-Λιά,
όπου έντοπίστη-
καν τάφοι μέ
ύπερμεγέθη
όστά, 1963.

Από άριστερά όρθιοι: Γεώργιος Άντ. Μανώλης, Άρετή Γεωργ. Μανώλη,
Λεμονιά Γεωργ. Μανώλη, Αίκατερίνη Άντ. Μανώλη, ..., Σταύρος Άντ.
Μανώλης, ..., και Χρήστος Δημ. Λάμπος.
Από άριστερά καθήμενοι: Κωνσταντίνος Δημ. Λέλλος, Κωνσταντίνος
Άντ. Μανώλης, Σωτήριος Γεωργ. Μανώλης, Τασία Γεωργ. Μανώλη,
Δημήτριος Γεωργ. Λάμπος, Αντώνιος Κων. Μανώλης, Βασιλική Άντ.
Μανώλη και Σωτήριος Γεωργ. Μανώλης, 1966.

Από άριστερά: Άγλαΐα Γεωργ. Λέλλου, ... Πυλαρινός, Παπα-Λέλλος, Αϊκατερίνη Πυλαρινοῦ, Ἰωάννης Ἡλ. Λόης (Λιόνας), Λάμπρω Ἰωάν Λόη καί καθιστή ἡ θυγατέρα τῆς Αἰκατερίνης Πυλαρινοῦ, (1965).

Από άριστερά: Κωνσταντίνος Γ. Βέλλιος, Πατραμάνης (Δάσκαλος), Χαράλαμπος Δημ. Ἀγγελάκης, Ἐλένη Δημ. Ἀγγελάκη, Ἀρετή Κ. Βέλλιου, Βασιλική Χρ. Ἀντωνοπούλου, Ἰωάννα Ἀθανασοπούλου καί Δημήτριος Ἀγγελάκης, 1973.

Από άριστερά ὄρθιοι: Ἰρηγόριος Βασ. Βασιλόπουλος, Κωνσταντίνος Γεωργ. Βέλλιος, Εὐγενία Κων. Ἀντωνοπούλου, Ἀντωνία Κων. Ἀντωνοπούλου, Κούλα Ἰωάν. Λόη, Σαββούλα Ἀθ. Χααραλαμποπούλου, Φωτεινή Λόη (νύφη), Κωνσταντίνος Γεωργ. Βέλλιος (γαμπρός), Ἀθανάσιος Δημ. Χααραλαμπόπουλος, Κωνσταντίνος Ἰωάν. Λόης, ..., Νικηφόρος Γεωργ. Βέλλιος, Γιαννούλα Ἰωάν. Κουβάρα, Στέλλα Ἰωάν. Βέλλιου καί Βασιλική Ἀντωνοπούλου (Λιόλενα).

Από άριστερά καθήμενοι: ... Μανιάτης καί Νικόλαος Βασ. Βασιλόπουλος.

Ἀη-Λιάς, 1965. Από άριστερά: Παπα-Λέλλος, Νικόλαος Ἰωάν. Ἀντωνόπουλος, Ἰωάννης Κων. Βέλλιος, Νικόλαος Θεοφάνης, Ξανθή Ἰωάν. Ἀντωνοπούλου (Θεοφάνη), Χαΐδω Γεωργ. Σκανιά (Κορμούση), Γεώργιος Κορμούσης, Κούλα Ἀντ. Ἀντωνοπούλου, Μαρία Ἰωάν. Βέλλιου (Κατσικά), Στέλλα Ἰωάν. Βέλλιου, Χριστίνα Γεωργ. Σκανιά, Κωνσταντίνος Ἰωάν. Σκανιάς, Ἰωάννης Ἡλ. Λόης (Λιόνας).

Είναι
ένισχυτικό
νά ανακαλή
κανείς στήν
μνήμη του
τίς εμπειρίες
καί βιώματα
από τήν
κοινοτική
ζωή τοῦ
χωριοῦ.
Μέ αὐτά
ἀνατροφο-
δοτοῦνται
οἱ συναι-
σθηματικοί
δεσμοί πού
εἴχαμε κά-
ποτε στούς
ἀλλοτινοῦς
καιρούς.

Ἡ ὑπερήφανη γιαγιά Ἑλένη Ξύκη καί
μερικά ἀπό τά ἐγγονάκια της.

Φίλες μέ σφιχτό δεσμό
ἀγάπης καί ἀλληλεγγύης. Αὐτά
τά δύο φέρνουν πάντα ἀγαθᾶ.
Στά χεῖλη τήν εὐχή καί τόν καλό
λόγο, δείγμα ἀγάπης.

Ἀπό ἀριστερά ὄρθιοι: Γεώργιος Ἀρ. Ἀθανασόπουλος, Φώτω Γεωργ.
Ἀθανασοπούλου, Αἰκατερίνη Ἰωάν. Σκανιά, Ἀθανάσιος Γεωργ. Σκανιάς,
Χριστίνα Ἀθαν. Σκανιά (Ἀγγελάκη), Παναγιώτα Ἰωάν. Κουβάρα, Ἑλένη
Δημ. Ἀγγελάκη, ..., Ἑλένη Ἰωάν. Σκανιά.

Ἀπό ἀριστερά καθήμενοι: Μαρία Δημ. Ἀγγελάκη, Νικόλαος Ἰωάν.
Βέλλιος, ..., ..., ..., ..., ..., καί Εὐθύμιος Ἰωάν. Κουβάρας, 1967.

Βλέποντας αυτά τὰ πρόσωπα έτοιμάζεσαι νά τούς αγαπήσης περισσότερο πού ίσως, ποτέ πρίν δέν έδωσες τήν εύκαιρία στόν έαυτό σου νά τούς συναναστραφής. Τώρα άς τούς ζήσης μέ τίς άναμνήσεις.

Κωστάντω Ξύκη μέ τόν άδελφό της Άνδρέα, μαζί καί τά παιδάκια της. Μας θυμίζουν χρόνους καί καιρούς μέ ζωή καί κίνηση.

Μερικά από αυτά τά αγαπητά πρόσωπα δέν θά ακούσετε τήν φωνή ούτε τήν κουβέντα τους, μόνο θά σās ταξιδέψουν σέ χρόνους καί τόπους αλαργινούς, πού είχατε μοιραστεί άνοιξες καί καλοκαίρια, αλλά καί δύσκολους χειμώνες...

Στήν τάβλα τής αύλής του Μπάρμπα-Λιόνα. Άπλή, μά καλή παρέα. Δέν τούς άπασχολούσαν τά διεθνή γεγονότα αλλά τόνωνε ό ένας τόν άλλον στή καθημερινή φροντίδα. Ένα κρασάκι καί ένα καφεδάκι πρόσθεταν άρκετά στήν άδελφική έπικοινωνία.

Όρθιοι από άριστερά: Άγλαΐα Κων. Λέλλου, Μαρία Δημ. Λέλλου, Σοφία Γεωργ. Ταράτσα, Άνδρέας Άλ. Τσιντζέλης, ..., ..., Αίκατερίνη Ίωάν. Σκανιά, Κούλα Βασ. Λόη καί Γεωργία Ζαχ. Ζαχαροπούλου. Καθήμενοι από άριστερά: ..., ..., ..., Άναστάσιος Βασ. Λόης, ..., ..., ..., καί Χάϊδω Ίωάν. Σκανιά, 1972.

Από άριστερά ὄρθιοι: Όλυμπία Άθαν. Σκανιά, Ελένη Δημ. Άγγελάκη, Δημήτριος Χαρ. Άγγελάκης, Γεωργία Γεωργ. Σκανιά, Χριστίνα Άθαν. Σκανιά, ... Ρετσίνα, ... Ρετσίνα, Γεώργιος Άθαν. Σκανιάς, Μαρία Δημ. Άγγελάκη, Βασίλειος Δημ. Άγγελάκης καί Κωνσταντίνος Ίωάν. Σκανιάς.
Από άριστερά καθήμενοι: Χαράλαμπος Δημ. Άγγελάκης, Εϋθύμιος Ίωάν. Κουβάρας, Δημήτριος Άθαν. Χαραλαμπόπουλος, Δημήτριος Γεωργ. Άθανασόπουλος, Αντώνιος Ίωάν. Βέλλιος, Άθανάσιος Γεωργ. Σκανιάς, Ανδρέας Δημ. Άγγελάκης καί Άριστείδης Ίωάν. Λόης, 1969.

Μαθητές απ' όλες τις τάξεις του μονοθέσιου Δημοτικού Σχολείου Καστανιάς στή δεκαετία του '70.

Όμαδική φωτογραφία του χωριού έξω από τό σχολείο Αγίου Δημητρίου - Δημοψήφισμα Ναί/Όχι, 29-9-1968.

Από άριστερά ὄρθιοι: Κωνσταντίνα Γεωργ. Σβώκου, Γεωργία Κων. Αντωνοπούλου (Γούλα), Φωτεινή Κων. Βέλλιου, Κωνσταντίνος Γεωργ. Βέλλιος (Πέτρος), Άθανάσιος Γεωργ. Σκανιάς, Κωνσταντίνος Δημ. Αντωνόπουλος, Δημήτριος Χαρ. Άγγελάκης, Λεωνίδας Άλεξ. Τσιντζέλης, Γεώργιος Κων. Ταράτσας, Γεώργιος Κων. Λόης, Βασίλειος Αντ. Μανώλης, Ζαχαρίας Αντ. Μανώλης, Κωνσταντίνος Χαρ. Καλλιμάνης, Γεώργιος Άρ. Άθανασόπουλος, Χαράλαμπος Γεωργ. Ταράτσας, Χαράλαμπος Κων. Καλλιμάνης, Ίωάννης Ήλ. Λόης (Λιόνας), Αγλαΐα Χρ. Αντωνοπούλου, Λάμπρω Ίωάν. Λόη, Ίωάννης Κων. Βασιλόπουλος (Βασιλοᾶνος), Χριστίνα Άθαν. Σκανιά, Έλένη Δημ. Άγγελάκη, Τασία Γεωργ. Μανώλη, Βασιλική Αντ. Μανώλη, Κωνσταντίνα Ζαχ. Μανώλη, Αικατερίνη Ίωάν. Κουβάρα, Κοντύλω Στ. Μανώλη, Φωτεινή Γεωργ. Αντωνοπούλου, Αγλαΐα Γεωργ. Λέλλου, Κωνσταντίνα Χαρ. Καλλιμάνη, Μαρία Δημ. Χαραλαμποπούλου, Άρετή Κων. Βέλλιου, Μαρία Ί. Βέλλιου, Φέγγω Άθαν. Χαραλαμποπούλου.
Από άριστερά καθήμενοι: Χαράλαμπος Αντ. Μανώλης, Γιαννούλα Ίωάν. Κουβάρα, ..., Αντώνιος Γεωργ. Μανώλης, Γεωργία Κων. Παππά, Σωτήριος Γεωργ. Μανώλης, ..., Γεώργιος Αντ. Μανώλης καί Δημήτριος Χαρ. Άγγελάκης. Στο σχολείο είναι ή μοναδική καί ή καταλληλότερη αίθουσα γιά τις συγκεντρώσεις των συγχωριανών γιά οίανδήποτε κοινοτική καί έορταστική έκδήλωση.

Προσωπική εργασία για την εξόρυξη πέτρας στο Ξεροβοούνι. Όρθιοι από αριστερά: Ευστάθιος Καλογήρου (όδηγός πούλμαν), ο γιός του, Γεώργιος Αθ. Σκανιάς, Λάμπρος Μάμαλης, Ανδρέας Αγγελάκης, Ίωάννης Αν. Αντωνόπουλος (Λιόλιος), Ίωάννα Αθ. Αντωνοπούλου, Χρήστος Δ. Αγγελάκης, Αθανάσιος Δ. Λέλλος, Θωμάς Μασγάλας, Λαμπρινή Αντωνοπούλου, Δημήτριος Γεωργ. Λέλλος και Βασίλειος Λόης. Καθήμενοι από αριστερά: Άρης Λαγαρός, Ήλιος Γ. Λέλλος, Στέφανος Άρ. Κανέλλος, Νικόλαος Ίωάν. Βέλλιος, Βασίλειος Αν. Λόης, Γεώργιος Ήλ. Λέλλος, Αθανάσιος Γ. Σκανιάς και ..., 1985.

Κατασκευή πάνω και κάτω τοιχοποιίας για την διαμόρφωση του χώρου πάνω από την πλατεία (έργο του Συλλόγου), 1988-89.

Προσωπική εργασία για την εξόρυξη πέτρας στο όρος Άνινος, 1987. Δημήτριος Γεωργ. Λέλλος, Νικόλαος Ίωάν. Βέλλιος, Χρήστος Ίωάν. Κουβάρας, Αθανάσιος Δημ. Λέλλος, Κωνσταντίνος Χρ. Αντωνόπουλος, ..., Ίωάννης Κ. Αντωνόπουλος, Γεώργιος Ήλ. Λέλλος, Δημήτριος Κοτσώτας.

Από την εξόρυξη πέτρας στο Ξεροβοούνι: Όρθιοι από αριστερά: Ίωάννης Αντωνόπουλος, Βασίλειος Αγγελάκης, ... Ντρέλιας, Αριστείδης Λόης, Ίωάννης Εύκης, Ήλιος Λέλλος, Μαρία Εύκη, Χρήστος Κουβάρας, Αθανάσιος Σκανιάς και Δημήτριος Κοτσώτας. Καθήμενος ο Αθανάσιος Δημ. Λέλλος, 1987.

Από τό ἀντάμωμα τῆς Ο.Σ.Υ.Ν. στήν Καστανιά τό 2006 (ἐκπρόσωποι ὑποδοχῆς): Γεωργία Ἀθαν. Ἀντωνοπούλου καί Βασιλική Ἀναστ. Λόη.

Στήν ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ προέδρου κ. Ἰωάννη Καλλιμάνη, τήν Καστανιά Ναυπακτίας, ἀποφάσισαν νά τελειώσουν τίς θερινές τους διακοπές στήν Ἑλλάδα Ἀξιωματοῦχοι καί Στελέχη τῆς ΑΧΕΠΑ Αὐστραλίας καί παράλληλα νά γλεντήσουν στό παραδοσιακό πανηγῦρι τοῦ Ἀη-Γιάννη στίς 29 Αὐγούστου τοῦ 2016. Ὁ πρόεδρος τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Ἰωάννης Καλλιμάνης σέ συνεργασία μέ τόν πρόεδρο τῆς Κοινότητος Καστανιάς Ναυπακτίας κ. Κωνσταντῖνο Μανώλη κάλεσαν τίς Τοπικές Ἀρχές νά τιμήσουν μέ τήν παρουσία τους τήν ἱστορική αὐτή συνάντηση. Στήν ἐκδήλωση παρευρέθηκαν ὁ Δήμαρχος Ναυπακτίας κ. Τάκης Λουκόπουλος, οἱ Ἀντιδήμαρχοι κ.κ. Θωμᾶς Κοτρωνιάς καί Θανάσης Κούκουνας, ὁ πολιτευτής τῆς Ν.Δ. Αἰτωλίας κ. Χρῆστος Παῖσιος, ἡ πρόεδρος τῶν Ἀπανταχοῦ Καστανιωτῶν κα Λαμπρινή Ἀντωνοπούλου, πρόεδροι Συλλόγων καί Κοινοτήτων γειτονικῶν χωριῶν καί πλῆθος κόσμος.

Σέ προσωπική ἐργασία γιά τήν ἐξόρυξη πέτρας στό Ξεροβοῦνι: Ἀγγελική Ἀθαν. Λέλλου καί Βασίλειος Ἀν. Λόης, 1986.

Κατά τήν διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας μέ τόν π. Ἰωάννη Κ. Ἀντωνόπουλο.

Όρθιοι από αριστερά: Άγγελική Βασ. Λόη, Νικόλαος Ίωάν. Αντωνόπουλος, Φωτεινή Κων. Βέλλιου, Θωμάς Κων. Αντωνόπουλος, ..., ..., ..., Χρήστος Κων. Αντωνόπουλος, ..., Νικόλαος Γεωργ. Βέλλιος, Ήλιος Γεωργ. Λέλλος, ..., ..., και Ίωάννης Κων. Βέλλιος. Καθήμενοι από αριστερά: Γεωργία Άν. Αντωνοπούλου, ..., ..., ..., Κωνσταντίνος Ίωάν. Βέλλιος, ..., ..., ...,

Τούτη ή παρέα νέων διακρίνεται για τήν δυναμική της συμπεριφορά, για τό καλό νόημα δράσεως και επίπλεον για τό τραγοῦδι καί χορό, πού συντροφεύει τήν λεβεντιά.

Έπίλογος

Είναι πολύ δύσκολη ή συγκέντρωση πληροφοριών καί βασικών στοιχείων για μία σοβαρή καί αληθινή περιγραφή ενός τόπου μέ τούς κατοίκους του. Γι' αυτό κατεβλήθει μεγάλη προσπάθεια νά γραφή μία σωστή περιγραφή τοῦ χωριού, ὅσο είναι δυνατόν. Ὁ γράφων δικαιούται τήν ἐπιείκεια για κάποια ἴσως... ἀνακριβή καί μή ἀναφερόμενα στοιχεία καθ' ὅτι ή ἀπουσία του ἀπό τό χωριό είναι μακροχρόνια.

Πάντως, ἐμεῖς ἀπό τή μεγάλη ξενιτειά δέν ξεχνᾶμε τίς ρίζες μας καί κάνουμε τό χρέος μας. Καί ἐσεῖς, ἀδέλφια τῆς πατρίδας, καί ἰδιαιτέρα τοῦ χωριού μας, τῆς Καστανιάς, συνδράμετε τόν ἀγῶνα τόν καλό καί νά συνεχίζετε νά συνδράμετε. Καί μέριμνα ὅλων νά είναι ή ἀναγνώριση τῶν ὑποχρεώσεών μας για τά ἐπόμενα χρόνια.

Σημασία ἔχει ὅτι ἐνδιαφερόμαστε καί θέλουμε νά συνδράμωμε, κατά τό δυνατόν. Ἐπίσης, μεγάλη σημασία ἔχει τό γεγονός, ὅτι ξαβρεθήκαμε μαζί καί κοιταχτήκαμε στά μάτια καί ὁ ἕνας πλάϊ στόν ἄλλο, ζεσταθήκαμε!

Καταβάλλετε, λοιπόν, κάθε δυνατή προσπάθεια για ἕνα καλό ἀποτέλεσμα τό ὁποῖο θά ἀποτιμῆται πολύ ἀργότερα ὁ χρόνος. Παρ' ὅλες τίς δυσκολίες καί τά προβλήματα ἐλπίζουμε αὐτό τό βιβλίο νά φτάση στά χέρια ὅλων τῶν συγχωριανῶν μας. Φροντίστε το. Ἡ Μάνα δέν ψάχνει νά βρῇ μεγάλες λέξεις για νά καλέση τό παιδί της στό τραπέζι. Ἀπλῶς λέει: ἔτοιμο είναι τό τραπέζι. Κέρασμα τό κάλεσμά της, καρδιακή ή ἀγκαλιά της. Ἔτσι είναι περίπου, καί τό χωριουδάκι μας. Νά τό νοιώθουμε σάν μάνα πού μᾶς προσφέρει αὐτό τό κέρασμα. Ἡ εὐχή της αληθινή, καί ἀλάθευτο καί νόστιμο θά βγῇ τό κέρασμά της.

Οι ἐλπίδες μας στὶς νέες μας γενιές

Ἡ περιποιημένη ἀναφορά τοῦ χωριοῦ μας καὶ τῶν κατοίκων του, μᾶς κάνει ὅλους ὑπερήφανους. Καὶ οἱ ἐξελίξεις αὐτῆς τῆς ποιότητος Καστανιωτῶν μᾶς βεβαιώνει ὅλους καὶ ἰδιαίτερα ἐμᾶς τοὺς παλιούς ὅτι οἱ νέες τελευταῖες γενιές δὲν ἀκολούθησαν καὶ μιμήθηκαν μόνο τοὺς προπάτορές τους, ἀλλὰ ἀξιώθηκαν νὰ τοὺς ξεπεράσουν καὶ σέ ὅλες τὶς ἐπιβαλλόμενες δυσκολίες καὶ ἀναποδιές τῆς κοινωνίας γύρω τους. Καὶ εἶναι ἄξιες νὰ δέχονται καὶ κάθε ἔπαινο. Εἶναι δυνατές καὶ ἀνεξάρτητες σὰν τὰ πουλιά τοῦ οὐρανοῦ πού μετὰ ἀπὸ τό πέταγμά τους ἀναπαύονται στὰ κλαριά τοῦ δένδρου χωρὶς τό φόβο νὰ σπάσουν καὶ νὰ πέσουν, γιατί στηρίζονται στὰ δυνατὰ φτερά τους. Πολλοὶ νέοι καὶ νέες συναγωνίζονται γιὰ τὴν καλύτερη ἐπιτυχία καὶ προκοπή σέ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ εὐρύτερου περιβάλλοντος. Εἶναι ἐνδεικτικὰ σημαντικὴ ἡ παρουσία τους καὶ σέ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης. Διαπρέπουν, ξεχωρίζουν καὶ διακρίνονται πολλοὶ στὴν ἐκπαίδευση καὶ λειτουργικὲς θέσεις τοῦ Ἑθνους. Ὑπάλληλοι, ἐπιχειρηματίες καὶ ἐπιστήμονες.

Τό Χάνι τοῦ Λιόλιου